

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน
แขนงวิชาทัศนศิลป์ หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครูนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

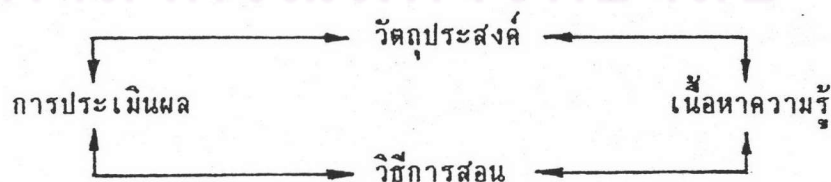
1. สภาพการเรียนการสอนแขนงวิชาทัศนศิลป์ ในวิทยาลัยครู
2. การประเมินผลแขนงวิชาทัศนศิลป์
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพการเรียนการสอนแขนงวิชาทัศนศิลป์ ในวิทยาลัยครู

กระบวนการเรียนการสอนโดยทั่วไปประกอบด้วย ขั้นเตรียมการสอน การสอนและการ
ประเมินผลดังเช่น กาญจนา คุณารักษ์(2527) กล่าวว่า กระบวนการสอน มีแบบแผนและขั้น
ตอนการสอนโดยทั่วไปแล้วแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียมการสอน
2. ขั้นการสอน
3. ขั้นประเมินผล

จากแบบแผนและขั้นตอนการสอนทั้ง 3 ขั้นตอน แสดงให้เห็นถึง วัฏจักร ซึ่งเป็น
องค์ประกอบหรือระบบการเรียนการสอนที่ดีตามที่ สุจิต เพ็ชรชอบ (2524) กำหนดไว้คือ

แผนภูมิ องค์ประกอบของการสอนที่ดี

การวางแผนการศึกษาและการเรียนการสอนทุกระดับควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์ที่แจ่มแจ้ง เพื่อจะช่วยให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนทราบว่า เมื่อจบหลักสูตรแล้วจะสามารถทำอะไรได้บ้าง

2. เนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งประสบการณ์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

3. การวัดผลและการประเมินผลเพื่อที่จะทราบว่า การสอนได้ผลอย่างไรและผู้เรียนได้เรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่บ่งไว้ในวัตถุประสงค์หรือไม่ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2533)

ในด้านประสิทธิภาพของการสอนควรประกอบด้วยเกณฑ์ที่สำคัญซึ่ง วิเชียร อธิโนบุญวัฒน์ (2535) ได้กล่าวไว้ว่า สมรรถภาพพื้นฐานในการสอนที่สำคัญมีอยู่ 3 ประการคือ

1. เกณฑ์ทางด้านความรู้ (Knowledge Criteria)
2. เกณฑ์ทางด้าน การแสดงออกหรือการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)
3. เกณฑ์ทางด้าน การประเมินผลความรู้ (Consequence Criteria)

การเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ภาคทฤษฎีเป็นการเรียนรู้เนื้อหาต่างๆ ที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้และนำไปปฏิบัติงานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะและกระบวนการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาจะเน้นการปฏิบัติจริง ซึ่งผู้เรียนต้องเรียนด้วยการทำกิจกรรม จะเห็นได้ว่ากิจกรรมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ กรวิสุธา แก้วสัมฤทธิ์ (2533) ได้กล่าวถึง กิจกรรมต่างๆ ควรเน้นกระบวนการคิดตั้งแต่การวางแผนทำงาน คิดวิธีปฏิบัติหรือฝึกทักษะและคิดการประเมินติดตามผล เป็นการฝึกให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์คนที่คิดเป็นจะมีบุคลิกภาพที่ดีเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง เขาชวนไทยชาติคุณสมบัติของการคิดเป็น กิจกรรมจึงเป็นการเรียนรู้ที่ครบวงจร คือ คิด-ทำ-ติดตามผล เป็นสิ่งที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่ดีขึ้น เมื่อเขาชวนมีพฤติกรรมดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมส่งผลสัมฤทธิ์ไปถึงสังคมโดยรวมและเป็นตัวชี้ความเจริญของประเทศด้วย และประสาร มาลากุล ณ อุษงษา (2523) กล่าวถึง กิจกรรมทางศิลปศึกษาว่า เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้

เด็กได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ ได้มีประสบการณ์ตรงด้วยตนเองในการสำรวจค้นคว้าทดลองสร้างสรรค์ แก้ปัญหาทั้งงานและวัสดุนานาชาติ ซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวางและแตกต่างจากกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านอื่นๆ

ตามทัศนะของนักวิชาการทางศิลปศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศิลปะได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมทางศิลปศึกษา ไว้ดังนี้ พระพงษ์ กุลพิศาล (2531) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปศึกษา คือ กิจกรรมที่ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมกันทำในการเรียนการสอนวิชาศิลปะ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนฝีมือ ความคิดจินตนาการและแสดงออกเป็นผลงานศิลปะจากประสบการณ์ของตนเอง ไม่จำกัดว่าจะทำที่ใดใช้วัสดุอะไร หรือมีวิธีการอย่างไร เช่น การอภิปราย การวิจารณ์และการปฏิบัติงานทางด้านศิลปะ เป็นต้น และ วิรุฬห์ ตั้งเจริญ (2524) กล่าวถึง กิจกรรมทางศิลปะว่าเป็นกิจกรรมที่ผู้สร้างใช้สติปัญญาสร้างสรรค์ได้อย่างกว้างขวาง ภาสกรได้เป่าหมายความคิดคำนึงและการแสดงออกที่มีเหตุผลของตน นอกจากนี้กิจกรรมศิลปศึกษายังมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางภาษาให้สัมพันธ์กับโสตประสาททางการรับรู้และระบบการสั่งงานของสมอง ซึ่งจะมีผลไปสู่การรับรู้ การคิดและการแสดงออกในทุกๆด้าน อีกทั้งกิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และกล่อมเกลาลักษณะนิสัยการแสดงออกขั้นพื้นฐาน ที่ต้องอาศัยระยะเวลาแห่งการออกกำลังกาย ซึ่งเป็นการปลูกฝังคุณธรรมให้ผู้เรียนมีความสำนึกต่อส่วนรวมและการเป็นผู้มีความละเอียดอ่อนความประณีต รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบ สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถทำให้เกิดได้ภายใต้ข้อความในแต่ละบรรทัดจากการท่องจำในตำรา แต่จะต้องอาศัยการสั่งสมและการปฏิบัติที่ต่อเนื่อง (สำเริง ผาสิงแก้ว, 2526)

ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะนั้น มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์และมีประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความรู้สึกรับทางสุนทรียภาพ (จิรศักดิ์ ส่งแสงชวร, 2530) และจากผลการวิจัยของ ชูจิตต์ วัฒนารมย์ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณค่าของกิจกรรมศิลปศึกษาต่อนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่ากิจกรรมศิลปศึกษาประเภทต่างๆมีคุณค่ามากในการส่งเสริมในด้านความรู้ทางศิลปะ เทคนิคการทำงานศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์พัฒนาการทางด้านอารมณ์ ความสนุกสนาน เพลิดเพลินความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่น การสร้างลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน นอกจากนี้ศิลปะยังช่วยในการบำบัดปัญหาความเครียดและปมด้อยของเด็กได้

โดยสรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่า การปฏิบัติงานทางด้านศิลปะนั้นเป็นกิจกรรมที่เป็นหัวใจของการเรียนรู้ด้านศิลปศึกษา เพราะการฝึกปฏิบัติกิจกรรมจะทำให้เกิดการสังสรรค์ ประสพ-การณืและความเข้าใจต่างๆ การเรียนรู้ทางทัศนศิลป์ศึกษาไม่อาจบรรลุผลที่ได้ใ้แม้แต่น้อย ถ้าการเรียนภาคทฤษฎีเป็นเพียงการรับฟังคำบรรยายเท่านั้น เพราะคุณค่าของศิลปะ คือ ผลงานที่รับรู้ได้ในขณะที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ ซึ่งนอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ทางศิลปะและรสนิยมทางความงามแล้ว ยังได้สร้างคุณค่าอื่นๆให้กับตัวเองอีกด้วยกระบวนการทำงานและผลงานศิลปะที่ฝึกปฏิบัติจึงเป็นปัจจัยหลักของการศึกษาทางศิลปศึกษา (วิรัช ตั้งเจริญ, 2524)

งานศิลปะมีหลายประเภท แต่ละประเภทมีลักษณะรูปแบบที่แตกต่างกันมากศิลปะก็มีเกณฑ์ที่สามารถวัดออกมาได้เช่นเดียวกับวิชาอื่นๆ เช่น ความถูกต้องของเนื้อหา ความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ไขปัญหาที่มีความคิดใหม่ๆในการสร้างผลงานศิลปกรรม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างเครื่องมือขึ้นสำรวจตรวจสอบแนวความคิดการทำงาน เทคนิคและการแสดงออก เพื่อเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมและเกิดความเป็นธรรมต่อผู้สร้างผลงานนั้นๆมากที่สุด (เกษร ฤตะจारी, ม.ป.ป.)

ศิลปะทางด้านทัศนศิลป์ (Visual Art) เป็นสาขาหนึ่งของจิตรศิลป์ (Fine Art) ซึ่งเป็นศิลปะแห่งความงาม มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยสนองความต้องการทางด้านอารมณ์และจิตใจ รวมทั้งความเจริญทางด้านสุนทรียภาพของผู้สร้างสรรคผลงานแต่ละคนเข้าไปร่วมเป็นหน่วยเดียวกันเพื่อสร้างสรรค์งานทั้งดงาม ก่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา(วิรัตน์ นิษญไพบูลย์, 2527) ศิลปะทางด้านทัศนศิลป์ (Visual Art) เป็นศิลปะที่มีโครงสร้าง มีรูปทรงและสนองประสาทสัมผัสทางตาซึ่งสอดคล้องกับ อารี สุกฤษณ์ (2513) ได้กล่าวถึง ทัศนศิลป์ (Visual Art) เป็นศิลปะสาขาหนึ่งของจิตรศิลป์ เป็นศิลปะแขนงที่กระตุ้นประสาทตาหรือเกี่ยวข้องกับกำรมองเห็น โดยตรงและเป็นศิลปะที่รับสัมผัสด้วยการเห็น ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ เป็นต้น (ชลุด นิมเสมอ, 2531)

จะเห็นได้ว่าศิลปะทางด้านทัศนศิลป์ (Visual Art) เป็นศิลปะที่เน้นคุณค่าทางสุนทรียภาพเป็นสำคัญ ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์และศิลปะไทย และพจนานุกรมศัพท์ศิลปะอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2530) ได้ให้ความหมายของคำว่า จิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ไว้ดังนี้

จิตรกรรม (Painting) หมายถึง ภาพที่ศิลปินแต่ละบุคคลสร้างขึ้นด้วยประสบการณ์ทางสุนทรียภาพและความชำนาญ โดยใช้สีต่างๆ เช่น สีน้ำ สีน้ำมัน สีฝุ่น ฯลฯ เป็นสื่อกลางในการแสดงออกถึงเจตนาในการสร้างสรรค์ การสร้างจิตรกรรมจะสร้างบนพื้นราบเป็นส่วนใหญ่ เช่น กระดาษ ผ้า แผ่นไม้ ฯลฯ ซึ่งศิลปินอาจเลือกเขียนภาพบุคคล พืช สัตว์ เหตุการณ์ เป็นต้น

ประติมากรรม (Sculpture) งานศิลปกรรมที่สร้างเป็นรูปทรงสามมิติโดยวิธีการแกะสลัก ปั้นหรือวิธีการผสมผสาน ผลงานประติมากรรมอาจสร้างในรูปเห็นรอบตัว (Free Standing) หรือรูปนูน (Relief)

Graphic Art เลขศิลป์ ศิลปะอย่างหนึ่งซึ่งมุ่งให้เกิดความงามอันเป็นผลจากการใช้เส้นมิใช่ผลจากการใช้สี ดังงานจิตรกรรม โดยทั่วไปแยกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ภาพวาดเส้น (Drawing) และภาพพิมพ์ (Engraving) ภาพพิมพ์มีความสำคัญและคุณค่าทางศิลปะสูงก็แต่เฉพาะงานต้นแบบ (Original) ซึ่งสร้างสรรค์โดยศิลปินเท่านั้น ส่วนงานจำลองแบบ (Reproduction) ซึ่งผลิตโดยผู้พิมพ์นั้น มีคุณค่าทางศิลปะเป็นรอง กลวิธีการพิมพ์ภาพพิมพ์แยกออกเป็นลักษณะใหญ่ๆ ตามประเภทแม่พิมพ์ได้ 4 วิธี คือ

1. กลวิธีพิมพ์นูน (Cameo or Relief Engraving)
2. กลวิธีร่องลึก (Intaglio)
3. กลวิธีพื้นราบ (Planography)
4. กลวิธีลายนูน (Stencil)

ศิลปะไทยมีลักษณะที่ได้รับการวางรูปแบบ วิธีการและลักษณะต่างๆไว้อย่างสมบูรณ์มาแล้วในอดีตสิ่งที่คนไทยรุ่นก่อนๆได้สร้างสรรค์ไว้นั้นได้กลายเป็นแบบฉบับที่ถ่ายทอดสืบเนื่องติดต่อกันมาโดยตลอดไม่ว่าจะเป็นภาพเขียนลวดลาย สิ่งก่อสร้าง รูปปั้นแกะสลัก เรามองออกทันทีว่าเป็นผลงานของไทย เพราะมีรูปแบบลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะไทย (เฉลิม นาคีรักษ์และคณะ, 2525)

จากงานวิจัยของ กาญจนา บุญรัมย์ (2524) ทำวิจัยเรื่องสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในวิทยาลัยครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา พบว่าการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในวิทยาลัยครู ผู้เรียนขาดทักษะในด้านการค้นคว้าหาความรู้และผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน จึงควรมีการปรับปรุงและพัฒนาเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายลักษณะเนื้อหาวิชาลักษณะการเรียนการสอน นอกจากนี้ กำจร สุนพงษ์ศรี (2530) ได้กล่าวถึง วิชาศิลปศึกษา

ที่ทำการสอนนั้นต่างมีความละเอียดอ่อนและซับซ้อนในเนื้อหาวิชาอยู่แล้ว ความยากความง่ายขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชา สภาพความพร้อมของผู้ศึกษาอุปกรณ์ในการศึกษาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นประการสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครู จะพบว่าโครงสร้างของหลักสูตรและจุดประสงค์เฉพาะของหลักสูตรมีดังนี้ (กรมการฝึกหัดครู, 2530)

จุดประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อสร้างเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถทางการรับรู้ด้านทัศนศิลป์
2. เพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้มีความซาบซึ้งในคุณค่าทางทัศนศิลป์ทั้งของตะวันตกและ

ตะวันออก

3. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถวิเคราะห์ วิจารณ์และรู้ประวัติความเป็นมาของงาน

ทัศนศิลป์

5. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสอนศิลปะในระดับต่างๆโดยเฉพาะในระดับ

มัธยมศึกษา

6. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเทคนิคทางศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีของชาติ

หน่วยกิตรวมตลอดทั้งหลักสูตร จำนวน 143 หน่วยกิต แบ่งออกเป็นหมวดวิชาต่างๆดังนี้

หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 40 หน่วยกิต

หมวดวิชาเฉพาะด้าน 97 หน่วยกิต แบ่งออกเป็นกลุ่มวิชาดังนี้

1. กลุ่มวิชาเนื้อหา 60 หน่วยกิต

- บัณฑิตเรียน 40 หน่วยกิต

- เลือกเรียนจากแขนงวิชาใดแขนงวิชาหนึ่งไม่น้อยกว่า 20 หน่วยกิต

ซึ่งประกอบไปด้วยแขนงวิชา

แขนงวิชาทัศนศิลป์

แขนงวิชาศิลปะประยุกต์

แขนงวิชาความเข้าใจในศิลปะ

แขนงวิชาศิลปะพื้นบ้าน

2. กลุ่มวิชาชีพครู 25 หน่วยกิต

3. กลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 12 หน่วยกิต

หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

ในการเรียนการสอนหลักสูตรศิลปศึกษา ของวิทยาลัยครูจะพบว่าแขนงวิชาทัศนศิลป์ ประกอบไปด้วยรายวิชาต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. รายวิชาจิตรกรรม

รหัส	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต (ทฤษฎี-ปฏิบัติ)
2642117	จิตรกรรม 3	2(1-2)
2642118	จิตรกรรม 4	2(1-2)
2642119	จิตรกรรม 5	2(1-2)
2642120	จิตรกรรม 6	2(1-2)
2643125	จิตรกรรม 7	2(1-2)
2643127	จิตรกรรม 8	2(1-2)
2643128	จิตรกรรม 9	2(1-2)
2643131	จิตรกรรม 10	2(1-2)
2644134	จิตรกรรม 11	2(1-2)
2644135	จิตรกรรม 12	2(1-2)

2. รายวิชาภาพพิมพ์

รหัส	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต (ทฤษฎี-ปฏิบัติ)
2642308	ภาพพิมพ์ 2	2(1-2)
2642309	ภาพพิมพ์ 3	2(1-2)
2643322	ภาพพิมพ์ 4	2(1-2)
2643323	ภาพพิมพ์ 5	2(1-2)

รหัส	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต (ทฤษฎี-ปฏิบัติ)
2643324	ภาพพิมพ์ 6	2(1-2)
2643325	ภาพพิมพ์ 7	2(1-2)
2644332	ภาพพิมพ์ 8	2(1-2)
2644333	ภาพพิมพ์ 9	2(1-2)
2644334	ภาพพิมพ์ 10	2(1-2)
2644335	ภาพพิมพ์ 11	2(1-2)

3. รายวิชาประติมากรรม

รหัส	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต (ทฤษฎี-ปฏิบัติ)
2641202	ประติมากรรม 2	2(1-2)
2642207	ประติมากรรม 3	2(1-2)
2642208	ประติมากรรม 4	2(1-2)
2642209	ประติมากรรม 5	2(1-2)
2642210	ประติมากรรม 6	2(1-2)
2642211	ประติมากรรม 7	2(1-2)
2643217	ประติมากรรม 8	2(1-2)
2643218	ประติมากรรม 9	2(1-2)
2643219	ประติมากรรม 10	2(1-2)
2643220	ประติมากรรม 11	2(1-2)
2643221	ประติมากรรม 12	2(1-2)
2643225	ประติมากรรม 13	2(1-2)
2644226	ประติมากรรม 14	2(1-2)
2644227	ประติมากรรม 15	2(1-2)
2644228	ประติมากรรม 16	2(1-2)
2644229	ประติมากรรม 17	2(1-2)

4. รายวิชาศิลปะไทย

รหัส	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต(ทฤษฎี-ปฏิบัติ)
2642116	จิตรกรรมไทย	2(1-2)
2643745	ศิลปะไทย 2	2(1-2)
2644753	ศิลปะไทย 3	2(1-2)

จากโครงสร้างของหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครู พบว่าแขนงวิชาทัศนศิลป์จัดอยู่ในหมวดวิชาเลือกเรียน ของกลุ่มวิชาเนื้อหา ซึ่งผู้เรียนจะต้องเลือกเรียนไม่น้อยกว่า 20 หน่วยกิต และจากการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรศิลปศึกษา พบว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีจุดมุ่งหมาย เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถทางการรับรู้และเข้าใจในงานแขนงวิชาทัศนศิลป์ มีความสามารถสร้างงานทัศนศิลป์ได้ สามารถอธิบาย วิเคราะห์และรู้ประวัติความเป็นมาของแขนงวิชาทัศนศิลป์ ตลอดจนความสามารถในการประยุกต์ สืบทอดและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติได้

ผลสรุปวัตถุประสงค์ของรายวิชาจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ และศิลปะไทย โดยส่วนรวมแล้วมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน คือ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของวิชา เช่น ประวัติความเป็นมา หลักการและทฤษฎีทางศิลปะ เช่น สุนทรียศาสตร์ ศิลปะวิจารณ์ องค์ประกอบศิลป์ เป็นต้น ในแต่ละรายวิชาจะเน้นทางด้านการศึกษาปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากหน่วยกิตของแต่ละวิชา พบว่าเวลาเรียนถูกแบ่งออกเป็นภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยใช้เวลาภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี และในแต่ละรายวิชาจะเน้นในเรื่องการปฏิบัติงาน โดยให้ปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอน เช่น การค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อสร้างแนวความคิด การออกแบบ การสร้างงานและการนำเสนอผลงาน ตลอดจนความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือให้เหมาะสมกับเทคนิคและแนวคิด เรื่องราวที่ต้องการแสดงออก นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ และการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ผู้เรียน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

อิทธิพล ตั้งโฉลก (2528) กล่าวถึง การประเมินผลการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา และวิชาศิลปะส่วนใหญ่จะประเมินจากคุณค่าของผลงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้นระหว่างการเรียนในแต่ละภาคเรียน การประเมินผลงานเรียนทางศิลปะ จึงมีปัญหาเช่นเดียวกับการตัดสินคุณค่าของศิลปกรรม โดยเฉพาะผลงานเรียนในรายวิชาปฏิบัติขั้นสูงที่เน้น "การสร้างสรรค์" เพราะโดยหลักการของการศึกษาแล้ว การประเมินผลต้องประเมินจากข้อมูลที่ได้จากวัดผลด้วยวิธีการและเครื่องมือที่สามารถวัดได้อย่างถูกต้อง แม่นยำและเที่ยงตรงมีมาตรฐานเชื่อถือได้ แต่ในสาขาวิชาด้านมนุษยศาสตร์แล้ว เช่น ดนตรี ศิลปะ และวรรณคดีนั้นเราทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่า "เครื่องมือ" ที่ใช้ในการวัดก็คือ จิตใจ อารมณ์และความรู้สึกซึ่งเป็น "อัตตา" ของผู้ประเมินแต่ละท่าน ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว ศิลปะเป็นการแสดงออกของความคิด จินตนาการและอารมณ์ความรู้สึก การที่รับรู้และเข้าใจถึงค่าที่แท้จริงได้ต้องอาศัย "เครื่องมือ" ชนิดเดียวกันส่วนทฤษฎีศิลปะและการต่าง ๆ นั้น อาจจะนำมาใช้ประกอบการพิจารณาได้บ้าง โดยเฉพาะในรายวิชาพื้นฐาน

จากการสัมภาษณ์อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนแขนงวิชาทัศนศิลป์ ในวิทยาลัยครู ทำให้ทราบถึงสภาพการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ในปัจจุบันว่า การสอนแขนงวิชาทัศนศิลป์ซึ่งประกอบด้วยรายวิชาจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์และศิลปะไทย ส่วนใหญ่แล้วจะยึดหลักการตามคำอธิบายรายวิชา แล้วนำมากำหนดแผนการสอน ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การวัดและประเมินผลในแต่ละรายวิชานั้นๆ แต่ในด้านเกณฑ์การประเมินผลจะกำหนดตามวัตถุประสงค์ของแต่ละรายวิชา นอกจากนี้การวัดและประเมินผลจะพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละบุคคล โดยดูจากผลงาน การอธิบายแนวความคิด เทคนิควิธีการและการคัดเลือกผลงาน อีกทั้งการแก้ไขปัญหาตลอดจนการปรับปรุงผลงาน นอกจากนี้ยังมีการวัดผลเพื่อตัดสินผลการเรียนด้วยการเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน โดยเปิดโอกาสให้มีการวิจารณ์ผลงานร่วมกันและเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินผลการเรียนที่นิยมใช้ประกอบการพิจารณา คือ ความรับผิดชอบในการเข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ การส่งงานตรงตามเวลา เป็นต้น ส่วนใหญ่แล้วศิลปะเป็นวิชาที่เน้นทางด้านปฏิบัติ จึงไม่ค่อยมีการสอบภาคทฤษฎี ดังนั้นสัดส่วนของคะแนนแต่ละชั้นและกฎเกณฑ์การประเมินด้านอื่นๆ อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้กำหนดเองตามลักษณะของงาน (วิสุทธ์ ภิญญาภิรักษ์, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2536)

อาจสรุปได้ว่า แขนงวิชาทัศนศิลป์เป็นวิชาเฉพาะที่จะต้องอาศัยเครื่องมือหรือรูปแบบเฉพาะ เพื่อใช้ในการวัดและประเมินผล ดังนั้นการศึกษาแบบการประเมินผล ทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์และศิลปะไทย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนแขนงวิชาทัศนศิลป์ หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครู

การประเมินผลแขนงวิชาทัศนศิลป์

การวัดและการประเมินผลเป็นกิจกรรมที่สำคัญในบทบาทของครู อาจารย์ เพราะนอกจากจะใช้เป็นมาตรการสำหรับประเมินความรู้ ความสามารถของนักเรียน นักศึกษาแล้ว ยังใช้เป็นมาตรการในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของคนว่าได้ผลเป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ด้วย ฉะนั้น ครู อาจารย์ จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถดำเนินการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนได้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2535) และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2530) กล่าวเสริมว่า การวัดและการประเมินผลเป็นเรื่องที่อยู่ในชีวิตประจำวันและเป็นประโยชน์ เรื่องของการวัดการประเมินเกี่ยวข้องกับ เรื่องของการพัฒนาเกี่ยวข้องกับเรื่องของการรักษามาตรฐาน

การประเมินผลทางด้านการศึกษา หมายถึง กระบวนการตีความหมายและตัดสินคุณค่าจากสิ่งที่วัดได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ประชุม รอดประเสริฐ (2529) กล่าวว่า ทางการศึกษาได้ให้ความหมายของการประเมินผล หรือ Evaluation ว่าเป็นขบวนการตีความหมาย (Interpretation) และตัดสินคุณค่า (Value Judgment) จากสิ่งที่วัดได้จากการวัดผลการประเมินผลต้องอาศัยวิธีการที่มีระบบแบบแผนในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนเหตุผลประกอบการพิจารณาตัดสินว่ากิจกรรมการศึกษานั้นดีหรือไม่อย่างไร เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมประการใด และ สุรางค์ โค้วตระกูล (2533) ได้กล่าวถึง การวัดและการประเมินผลของการศึกษาว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะนอกจากการวัดและการประเมินผลช่วยให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งผู้บริหารการศึกษาทราบว่า การเรียนการสอนได้ผลตามความคาดหวังที่ตั้งไว้หรือไม่ การวัดผลและการประเมินผลเป็นสิ่งที่มิอาจหลีกเลี่ยงโดยตรงต่อชีวิตของผู้เรียนทั้งปัจจุบันและอนาคต

การศึกษาแขนงใดก็ตาม ถ้าดำเนินการสอนไปแล้วโดยไม่ได้ประเมินผลสิ่งที่ทำไปแล้วนั้นจะไม่สามารถทราบได้ว่าสิ่งที่ลงมือกระทำไปนั้น (Undergoing Phase) ควรจะปรับปรุงแก้ไข

ไซหรือไม่มีหรือมีข้อบกพร่องอะไรที่ควรจะต้องเพิ่มเติม (Intellectualizing Phase) ดังนั้น การวัดผลจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะช่วยสะท้อนความก้าวหน้าของวิชานั้นๆ ซึ่งรวมทั้งครูผู้สอน หลักสูตร กิจกรรมและความสำเร็จของผู้เรียนด้วย (ฮารี สุทธิพันธ์, 2515) นอกจากนี้ สมหวัง นิธิยานันท์ (2530) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผล 2 ประการ คือ การรักษามาตรฐานการเรียนการสอนและการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนซึ่งเป็นจุดที่มีความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับ สุจริต เพียรชอบ (2524) กล่าวถึงองค์ประกอบของการสอนที่ดีนั้น คือ การวัดและประเมินผลการสอน ควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลที่ได้จากการประเมิน ผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงวัตถุประสงค์ เนื้อหาและวิธีสอนให้ดียิ่งขึ้น

ดี ฟรานซิสโก (De Francesco, 1958) กล่าวถึง การประเมินผลเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะช่วยให้อาจารย์และผู้เรียนทราบว่า การเรียนการสอนได้ผลมากน้อยเพียงใด ตรงตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ รวมทั้งการตัดสินความก้าวหน้าของผู้เรียน และการประเมินผลทำให้สามารถประเมินกำหนดค่าของความก้าวหน้าของแต่ละบุคคลได้อีกด้วย (สุวัฒน์ มุทขเมธา, 2523) และ อุล ตูจินดา (2532) กล่าวถึง การประเมินผล คือ การช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นและสามารถเปรียบเทียบผลงานในปัจจุบันกับผลงานในอดีตของตน จึงจะเป็นการส่งเสริมผู้เรียนในด้านพัฒนาการเป็นอย่างดี ไม่ท้อแท้เบื่อหน่าย นอกจากนี้ ชลอ พงษ์สามารถ (2526) กล่าวเสริมว่า การประเมินผลจะเป็นวิธีให้คะแนนหรือวิธีใดก็ตาม ควรจะเป็นวิธีการช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการต่อไป มากกว่าจะทำให้ผู้เรียนเกิดความท้อแท้เบื่อหน่าย อีกทั้งการประเมินผล ทำให้ผู้สอนทราบข้อบกพร่องของผู้เรียน ผู้สอนจึงสามารถช่วยเหลือผู้เรียนได้ การประเมินผลที่ทำต่อเนื่องควบคู่ไปกับการเรียนการสอนจึงสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้สอนจะได้มีโอกาสแก้ไขจุดอ่อนข้อบกพร่องของผู้เรียนต่อเนื่องกันไปด้วยทำให้ผลการเรียนดีขึ้น ได้ผลตามจุดประสงค์ที่ต้องการ (สุวัฒน์ มุทขเมธา, 2523)

จากข้อมูลข้างต้น พบว่าวัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผลที่สำคัญประกอบด้วย การรักษามาตรฐานการเรียนการสอนและการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลที่ได้จากการประเมินผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงวัตถุประสงค์ เนื้อหาและวิธีสอนให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นจะพบว่าการวัดและประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญ ในกระบวนการเรียนการสอน เพราะจะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าผู้เรียนมีความ

รู้ความสามารถตรงตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ และยังช่วยให้ผู้สอนได้ทราบข้อบกพร่องของตนเองอีกด้วย

การวัด (Measurement) และการประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการที่แตกต่างกัน แต่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ดังเช่น สุลักษณ์ ศรีบุรี (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของการวัดและการประเมินผล ดังนี้

การวัด (Measurement) คือ การกำหนดค่าเป็นตัวเลขให้แก่สิ่งของหรือเหตุการณ์ ตามกฎเกณฑ์เป็นกระบวนการที่บ่งชี้ผลผลิต หรือคุณลักษณะที่วัดได้จากเครื่องมือวัดอย่างมีระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ ไพศาล หวังพานิช (2526) ได้ให้คำจำกัดความของการวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนดหรือหาจำนวน ปริมาณ อันดับหรือรายละเอียดของคุณลักษณะหรือพฤติกรรมความสามารถของบุคคล โดยใช้เครื่องมือเป็นหลักในการวัด ซึ่งจะทำได้ตัวเลขหรือข้อมูลรายละเอียดต่างๆที่ใช้แทนจำนวนและลักษณะที่วัดนั้น

การประเมินผล (Evaluation) คือ การให้คุณค่าแก่สิ่งต่างๆตามมาตรฐานที่ต้องการ โดยอาศัยผลจากการวัด กล่าวคือ เมื่อวัดได้ค่าเป็นจำนวนเลขหรือปริมาณแล้วก็นำมาพิจารณา วิจัยตีราคาคุณค่า แล้วสรุปคุณภาพของสิ่งนั้นออกมา เช่นเดียวกับ อีเบลและฟรีสบาย (Ebel And Frisbie, 1986) ให้ความหมายว่า การประเมินผลเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพหรือคุณค่าของวัตถุสิ่งของ โครงการการศึกษาพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนหรือความรู้ความสามารถของผู้เรียน ฉะนั้นการประเมินผลจึงเป็นกระบวนการของการตัดสินใจคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2522) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใดๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนี้ ไพศาล หวังพานิช (2526) ได้กล่าวถึง ความหมายของการประเมินผลว่าเป็นกระบวนการในการตัดสินใจ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม หรือหาคุณค่าของคุณลักษณะและพฤติกรรม โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดที่ได้จากการวัดเป็นหลักและใช้วิจยารณภาพประกอบการพิจารณา และ จำนงค์ พรายรัมย์ (2529) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้คล้ายคลึงกัน คือ การประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสินใจ หรือวิจัยเพื่อตีราคา หรือสรุปคุณลักษณะของสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีหลักเกณฑ์ โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดที่ได้จากการวัดผล การสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์หรือการทดสอบประกอบการพิจารณา

จากข้อความดังกล่าวจะพบว่า การประเมินผลมีความหมายกว้างกว่าคำว่า การวัดผล เพราะการประเมินผลบอกถึงด้านปริมาณและคุณภาพพฤติกรรมของบุคคล และเป็นการตัดสินคุณค่า พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของบุคคล ส่วนการวัดผลเป็นการบอกถึงลักษณะพฤติกรรมของบุคคลเฉพาะ ด้านปริมาณโดยไม่ได้บอกถึงในด้านคุณภาพและไม่เป็นการตัดสินคุณค่าพฤติกรรมที่วัดได้ (Gronlund, 1971) นอกจากนี้คำว่า "การประเมินผลการศึกษา" กับ "การประเมินผลการเรียน" ทั้งสอง คำนี้มีความหมายใกล้เคียงกัน คือ การประเมินผลการศึกษา เป็นกระบวนการตรวจสอบ และ พิจารณาตัดสินการดำเนินงานที่เน้นทางการศึกษาว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ ส่วนการประเมิน ผลการเรียนเป็นการประเมินผลการศึกษาอย่างหนึ่ง ซึ่งใช้เรียกเฉพาะเจาะจงในการประเมินผล ว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือไม่ (บุญเชิด ภิญโญนนคพงษ์, 2527)

การวัดและประเมินผลมีวิธีการประเมินตั้งแต่ก่อนที่จะสอน ระหว่างสอนและภายหลัง การสอน ดังเช่น นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาได้กล่าวไว้ว่า การประเมินผลต้องมีการวัดและ ประเมินตั้งแต่ก่อนที่จะสอน ระหว่างการสอนและภายหลังจากการสอน การประเมินที่จะสอน มี จุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจความสนใจ ความพร้อม ความต้องการและทัศนคติ การประเมินระหว่าง การสอน มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบกิจกรรม เนื้อหา ระยะเวลา ตลอดจนกระทั่งความรู้สึกความ กระตือรือร้นทั้งของผู้เรียนและผู้สอนและการปรับตัว การประเมินผลหลังการสอนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อวัดผล ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำ ความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออก เป็นต้น (อ่ำไพ ศีรณสาร, 2530)

นอกจากนี้การประเมินผลการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ การ ประเมินผลเพื่อจัดสรรผู้เรียน การประเมินผลระหว่างการสอน การประเมินผลเพื่อวินิจฉัยและ การประเมินผลหลังการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ โทวิทซ์ ประवालพฤษ์ และสมศักดิ์ สิ้นธุระเวชย์ (2523) ได้กล่าวถึง ประเภทของการประเมินผลการเรียนการสอน มีอยู่ 4 ประเภท คือ

1. การประเมินผลเพื่อจัดสรรผู้เรียน ในการประเมินผลแบบนี้มีจุดประสงค์ที่จะได้ข้อมูลเบื้องต้นของผู้เรียน เพื่อนำไปจัดจุดเริ่มต้นของชนิดการเรียนและแบบของกิจกรรมในการเรียน
2. การประเมินผลระหว่างการสอน การประเมินผลแบบนี้อาจไม่ต้องมีพิธีและช่วงเวลาพิเศษเพื่อทำการประเมิน เพียงแต่ใช้เครื่องมือวัดให้ตรงตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมว่า

ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามจุดประสงค์หรือไม่ การประเมินผลแบบนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในการ
ดำเนินการสอน

3. การประเมินเพื่อวินิจฉัย การประเมินแบบนี้มุ่งที่จะชี้ให้เห็นว่า ถ้าผู้เรียนยังไม่
สามารถเรียนตามจุดประสงค์ได้ เป็นเพราะข้อบกพร่องใด หรือต้องสอนเพิ่มเติมฝึกหัดในเรื่องใด

4. การประเมินหลังการสอน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของ
การเรียนการสอนได้มากน้อยเพียงใด

หลักการโดยทั่วไปในการวัดและประเมินผลทางการศึกษาประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์-
ประสงค์กำหนดเครื่องมือ การใช้เครื่องมือ เป็นต้น ซึ่ง สุนัน บุญชูวงศ์ (2531) ได้กล่าวถึง
รายละเอียดของ หลักทั่วไปของการวัดและประเมินผลดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนก่อนที่จะวัด เพื่อให้ได้ผลแน่นอนเชื่อถือได้และสามารถ
นำไปใช้ประโยชน์ได้

2. กำหนดเครื่องมือและกลวิธีต่างๆให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และให้ผลจากการวัดเป็น
ไปตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

3. พิจารณาใช้เครื่องมือและกลวิธีหลายๆอย่าง เพื่อให้ผลที่ได้ใกล้เคียงกับความจริง
มากที่สุด

4. การใช้กลวิธีและเครื่องมือแต่ละอย่างต้องพิจารณาถึงขีดจำกัดของเครื่องมือและวิธี
การนั้นด้วย

นอกจากนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2522) ยังกล่าวเสริมถึงหลักการที่จะช่วยให้การ
ประเมินผลมีประสิทธิภาพสูงสุด ต้องอาศัยหลักการซึ่งประกอบด้วย

1. กำหนดวัตถุประสงค์ในการวัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสอน พร้อมทั้งให้
คำนิยาม ของสิ่งที่ต้องการวัดภายในขอบข่ายของเป้าหมายการศึกษา ในรูปของพฤติกรรมการ
เรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

2. เลือกแนวคิดและปรัชญาการวัดให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และสิ่งที่มุ่งวัด (แนวคิด
แบบอิงกลุ่มหรืออิงเกณฑ์)

3. เลือกหรือสร้างเครื่องมือ หรือแบบสอบถามแนวคิดหรือปรัชญาการวัดในข้อที่ 2 เพื่อประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนและประสิทธิภาพการสอน
4. การวัดการเรียนรู้หรือการวัดการสอนที่จะให้ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทุกด้านตรงจุดประสงค์ของการสอน จำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีการวัดหลายๆวิธีประกอบกัน เพราะเทคนิคการวัดผลหรือเครื่องมือแต่ละประเภทมีข้อจำกัด
5. การวัดผลการเรียนการสอนเป็นการวัดทางอ้อม และสิ่งที่วัดได้เป็นเพียงตัวอย่างของพฤติกรรม ความรู้ทักษะ หรือเจตคติของผู้เรียนเท่านั้น เพื่อความถูกต้องของสิ่งที่ต้องการวัด ผู้สอนจะต้องเลือกใช้เทคนิคหรือเครื่องมือที่เหมาะสมหลายประเภทและวัดหลายครั้ง เพื่อที่จะได้คะแนนพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้ทักษะและเจตคติอย่างถูกต้อง
6. ผู้สอนต้องตระหนักถึงจุดเด่นจุดด้อยของเทคนิค หรือเครื่องมือแต่ละประเภทเพื่อจะเลือกใช้เครื่องมือหรือเทคนิคเหล่านั้นได้ถูกต้อง อันจะนำมาซึ่งความถูกต้องแม่นยำตรงของข้อมูลที่วัดได้
7. การแปลความหมายข้อมูลที่วัดได้ หรือคะแนนตามแนวของการวัดควรนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และแนวทางในการตัดสินใจอื่นๆ เช่น การปรับปรุงหลักสูตร

จากข้อมูลข้างต้นพบว่าหลักการวัดและประเมินผลการศึกษาควรประกอบไปด้วย 1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน 2. การกำหนดเครื่องมือและกลวิธีต่างๆให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 3. พิจารณาการใช้เครื่องมือและกลวิธีหลายๆอย่างเพื่อให้ผลใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด 4. การพิจารณาถึงข้อจำกัดของเครื่องมือและวิธีการใช้เครื่องมือ 5. การแปลความหมายข้อมูลที่วัดได้หรือคะแนนตามแนวของการวัด เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเรียนการสอน แต่การวัดและประเมินผลทางการศึกษานั้นจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ดังเช่น บุษุธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2535) และ กัทรา นิคมานนท์ (2532) ได้กล่าวถึงเครื่องมือวัดผลการศึกษาว่ามีหลายประเภท แต่ละประเภทมีลักษณะ วิธีใช้และคุณสมบัติต่างกัน ผู้ใช้เครื่องมือวัดผลแต่ละชนิดมีความจำเป็นอย่างสิ่งที่ต้องทราบลักษณะ ประโยชน์และข้อจำกัดต่างๆ

ของเครื่องมือเหล่านั้นจึงจะสามารถใช้เครื่องมือวัดผลในการรวบรวมข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สุลักษณ์ ศรีบุรี (ม.ป.ป.) ได้กล่าวเสริมถึงเครื่องมือวัดผลทางศิลปศึกษาที่สอดคล้องกันกับเครื่องมือวัดผล คือ

1. การสังเกต เป็นการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าสังเกตพฤติกรรมและพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียนเป็นระยะในสภาพการณ์ที่เป็นจริงทั้งในและนอกห้องเรียน การสังเกตจะได้ผลดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง ได้แก่ ความตั้งใจ ประสาทสัมผัสและการรับรู้ของผู้สังเกต

2. การสัมภาษณ์ เป็นการพูดคุยซักถามกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน มีการซักถาม โต้ตอบ ซึ่งกันและกัน การสัมภาษณ์อาจจะทำแบบไม่มีแบบแผนหรือมีแบบแผน กำหนดเป็นคำถามแน่นอนไว้ล่วงหน้าและจะสัมภาษณ์แบบหึ่งลึก โดยถามล่วงหน้าคำตอบได้ เช่น การซักถามทัศนคติ ความคิด เห็น หลักการให้คะแนนและเหตุผลต่างๆ เป็นต้น

3. การให้ปฏิบัติ วิธีการวัดและประเมินผลแบบนี้เป็นการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง เช่น ทำงานส่ง เป็นต้น การวัดผลงานควรใช้เกณฑ์ในการพิจารณา 3 ด้าน คือ ด้านปริมาณ คุณภาพ และวิธีการควบคุมกันไป

4. การศึกษากรณี เป็นเทคนิคการศึกษาปัญหา หรือปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยละเอียดลึกซึ้งเป็นรายๆไป ในการศึกษาจะใช้เทคนิคและเครื่องมือหลายชนิดมารวบรวมข้อมูลในเรื่องต่างๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ สรุปสาเหตุของปัญหาต่อไป

5. การทดสอบ เป็นการนำชุดคำถามที่สร้างขึ้นไปเ้าให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมตามที่ต้องการออกมา โดยสามารถสังเกตและวัดได้ การทดสอบโดยทั่วไปจะใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือสำคัญซึ่งมีหลายประเภทแล้วแต่เกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก เช่น แบ่งตามลักษณะการกระทำ จะแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

-แบบทดสอบแบบให้ลงมือกระทำ ได้แก่ แบบทดสอบภาคปฏิบัติทั้งหลาย เช่น การทดสอบวิชาศิลปศึกษา การทดสอบวิชาขับร้อง เป็นต้น

-แบบทดสอบแบบเขียนตอบ ได้แก่ การทดสอบที่ผู้ตอบต้องเขียนตอบในกระดาษ และใช้การเขียนเป็นเกณฑ์ เช่น แบบทดสอบปรนัย แบบทดสอบความเรียง เป็นต้น

-แบบทดสอบปากเปล่า เป็นแบบทดสอบที่ผู้สอบใช้ตอบด้วยวาจาแทนการเขียนตอบ หรือ การปฏิบัติ เป็นการเรีอกมาซักถาม เหมือนกับการสัมภาษณ์เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจด้วย

การอธิบายหรือตอบด้วยปากเปล่า

-การทำบันทึกพฤติกรรมสะสม ทำรายงานฉบับบันทึกพฤติกรรม (Record) โดยใช้วิธี
เช็ค (Check List Type) หรือจัดอันดับ (Rating Scale)

นอกจากนี้ อุกุมพร จามรمان (2535) ได้กล่าวถึง แบบทดสอบภาคปฏิบัติ
(Performance Test) ที่มุ่งวัดทักษะในการทำงานศิลปะว่ามีวิธีการทดสอบได้หลายวิธี เช่น

1. การทดสอบข้อเขียน เพื่อทดสอบความรู้ทางทฤษฎี และกระบวนการปฏิบัติงาน
2. การสังเกตกระบวนการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ การเตรียมงาน จนถึงการผลิตผลงานออกมา ในกระบวนการนี้ สามารถสังเกตความคล่องแคล่ว ว่องไวได้อีกด้วย
3. การสัมภาษณ์ เป็นการซักถามตั้งแต่ความรู้ที่เกี่ยวข้อง วิธีปฏิบัติงาน ปัญหาที่พบ และผลงานที่ประดิษฐ์ออกมา
4. การประเมินผลงาน ประเมินจากคุณภาพ ประโยชน์ที่ใช้สอย ความคงทน ความสวยงาม ความเหมาะสมรวมถึงคุณค่าด้วย

อย่างไรก็ตาม สุนันท์ ศลโกสม (2525) ได้กล่าวเสริมถึง การให้คะแนนการทดสอบ แบบให้ปฏิบัติมักมีความคลาดเคลื่อนมาก ผู้สอนแต่ละคนจะให้คะแนนไม่เหมือนกันหรือแม้แต่ผู้สอน คนเดียวกันก็อาจจะให้คะแนนต่างกัน ในเวลาต่างกัน ดังนั้นต้องใช้เครื่องมือประกอบการสังเกต ให้เหมือนกัน แบบสำรวจจะเป็นมาตรฐานในการบันทึกข้อมูลที่สังเกตได้อย่างหนึ่งและมาตราส่วน ประมวลค่าจะเป็นเกณฑ์ตัดสินคุณภาพของการทำงานหรือผลงานนั้น

วิธีการประเมินผลงานและการปฏิบัติ ไม่จำเป็นต้องประเมินด้วยข้อสอบเพราะต้องการ
มาตราส่วนประมวลค่า (Rating Scales) แบบตรวจสอบรายการ (Check-Lists) มาตรา
การผลผลิต (Product Scales) และการบันทึกพฤติกรรมด้านต่างๆ (Records) แต่วิธีจัดอันดับ
และมาตราส่วนประมวลค่าจะสะดวก กับผู้สอนมากที่สุด

1. การแบ่งชั้นตำแหน่ง (Ranking) เป็นวิธีการขั้นมูลฐานที่สุดของการให้คะแนนเป็น
การแบ่งเกรดโดยหาๆ เช่น การสอบขับรถยนต์ พวกเกรด A คือ ผู้ที่ขับได้แล้ว แต่ขาดความ
ชำนาญ เกรด B คือ พวกที่ขับยังไม่ได้ เป็นต้น

2. การจัดลำดับคุณภาพ (Rating Scale) เป็นการนำเอาคุณภาพของผลงานหรือวิธี

ดำเนินงานมาเรียงตามลำดับตั้งแต่ที่สดถึงแล้ว ตามวิธีการจัดอันดับคุณภาพและให้คะแนนตามการจัดอันดับคุณภาพ

3. แบบตรวจสอบรายการ (Check-Lists) แบบตรวจสอบรายการ เป็นเครื่องมือที่ช่วยประเมินผลการปฏิบัติงานได้คืออีกชนิดหนึ่ง เครื่องมือแบบนี้ไม่จำเป็นต้องประมาณค่าว่าเป็นเท่าใดแบบนี้เป็นเพียง ตรวจสอบว่า ได้ปฏิบัติตามรายการต่างๆหรือไม่ ในแบบตรวจสอบอาจจะมีคำตอบให้เพียงว่า ผ่านหรือไม่ผ่าน ทำหรือไม่ทำ มีหรือไม่มี เป็นต้น

จากข้อมูลที่กล่าวมาตามลำดับ พบว่า เทคนิควิธีและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษานั้นมีหลายชนิด ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การให้ปฏิบัติการทดสอบ การทดสอบปากเปล่า การทำบันทึกพฤติกรรม และศึกษาเป็นรายบุคคลเป็นกรณีพิเศษ เป็นต้น อีกทั้งแบบทดสอบวัดทักษะการทำงานศิลปะ ได้แก่ การทดสอบข้อเขียน การสังเกต กระบวนการปฏิบัติ การสัมภาษณ์และการประเมินผลงาน นอกจากนี้การให้คะแนนการทดสอบแบบให้ปฏิบัติที่คนผู้สอนควรใช้เครื่องมือประกอบการสังเกตให้เหมือนกัน แบบสำรวจเป็นมาตรฐานในการบันทึกข้อมูลที่สังเกตได้อย่างหนึ่ง และมาตราส่วนประมาณค่าจะเป็นเกณฑ์ตัดสินคุณภาพของการปฏิบัติงานหรือผลงาน ส่วนวิธีการประเมินผลงานและการปฏิบัติควรใช้เครื่องมือประกอบการประเมินผล เช่น มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบตรวจสอบรายการ (Check-Lists) มาตรการผลผลิต (Product Scales) และการบันทึกพฤติกรรมด้านต่างๆ(Records) แต่วิธีจัดอันดับและมาตราส่วนประมาณค่าจะสะดวกและเหมาะสมกับผู้สอนมากที่สุด

กระบวนการวัดและประเมินผล จำเป็นต้องอาศัยเทคนิควิธีและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลแล้ว การให้คะแนนก็มีส่วนสำคัญเช่นกัน ประคอง การรณสูต และวิรัตน์ ชรรมาภรณ์ (2523) และ สุลักษณ์ ศรีบุรี (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึง การให้คะแนน(การใช้ตัวแทน) ที่สอดคล้องกันว่า การให้คะแนนเป็นการกำหนดหรือบอกขนาดความสามารถของผู้เรียน และเป็นเครื่องกระตุ้นหรือเป็นรางวัลในความขยันหมั่นเพียรของผู้เรียน ดังนั้นคะแนนต้องเที่ยงตรงเนื่องจากเป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นถึงสัมฤทธิ์ผลสูงสุดตามวัตถุประสงค์ในการสอนที่ตั้งไว้ ผู้ให้คะแนนก็มีบทบาทสำคัญในการวัดผลและประเมินผล ผู้ประเมินที่ดีต้องเป็นผู้มีการตัดสินใจดี มีคุณธรรมสูงและรักษาเกียรติยศ นอกจากนี้การให้คะแนนจะต้องคำนึงถึงความยากของข้อสอบ การวัดผลต้องเป็นไปโดยยุติธรรม และมีเกณฑ์เหมือนกันมากที่สุด การวัดผลโดยให้คะแนนจากแบบทดสอบเพียงอย่าง

เดี่ยว ไม่อาจแสดงความสามารถของผู้เรียนได้ทั้งหมด เพราะขณะที่ตอบข้อสอบหรือตรวจข้อสอบ อาจจะมีตัวประกอบอื่นๆ มาทำให้คะแนนที่ออกมาไม่ตรงกับความสามารถที่เป็นจริงได้ แต่คะแนน จะใช้ได้ดีและมีความหมายมากขึ้น ถ้าผู้สอนมีการปรับปรุงเครื่องมือหรือข้อสอบตลอดจน การให้ คะแนนอยู่เสมอ การตัดสินใจเพื่อกำหนดคะแนนอาจทำได้เป็น 2 แบบ คือ

1. การตัดสินใจกลุ่ม (Norm Reference) การวินิจฉัยนี้ให้คะแนนตามกลุ่มของผู้เรียน และถือว่า คะแนนจะมีความหมายเมื่อได้เทียบกับคะแนนของผู้อื่น การวัดตามแนวนี้เป็นความแตกต่างระหว่างผู้เรียนทำให้เกิดการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มผู้เรียน ผู้เรียนจะต้องแสวงหาความรู้ เพื่อให้ตนเป็นคนที่มีความรู้มากกว่า และเป็นผู้ที่อยู่ในระดับสูงกว่าผู้อื่น ในทางกลับกันถ้ากลุ่มผู้เรียนพร้อมใจกันทำอะไรสักอย่าง เพื่อให้ได้คะแนนเท่ากันหมดหรือไม่หาความรู้เพิ่มเติม เพราะมั่นใจว่าทุกคนก็จะอยู่ในระดับที่เคสอยู่ทุกครั้ง ถ้าเหตุการณ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้น ก็จะทำให้ผู้สอนตัดสินใจไม่ได้ว่าผลการสอนของคนสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ และผู้เรียนได้รับความรู้ตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้หรือไม่

2. การตัดสินใจเกณฑ์ (Criterion Reference) การวินิจฉัยนี้ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ผู้สอนกำหนดไว้โดยให้ความหมายชัดเจนล่วงหน้า มุ่งที่จะวัดความสามารถของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด ไม่ตีความหมายคะแนนโดยการเปรียบเทียบกับของผู้อื่น แต่จะตีความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การวัดตามแนวนี้ไม่เน้นความแตกต่างระหว่างผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับความรู้แบบช่วยเหลือกัน แบบทดสอบที่จะใช้เพื่อการตัดสินใจแบบนี้ จะต้องวัดได้ครอบคลุมเนื้อเรื่องและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ผู้สอนกำหนดไว้ให้ครบ คะแนนที่ผู้เรียนได้รับจึงจะมีความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การตัดสินใจคะแนนจะอิงกลุ่มหรืออิงเกณฑ์นั้น ผู้ตัดสินใจคะแนนจะต้องพิจารณาวิธีที่เหมาะสมที่สุด อธิบายให้คะแนนหรือการตัดสินใจ เป็นเครื่องบ่งบอกกำลังใจและความสามารถของผู้เรียน ในการประเมินผลแต่ละครั้ง ถ้าผู้สอนจะพยายามตัดสินใจคะแนนทั้งอิงกลุ่มและอิงเกณฑ์ ก็จะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนทั้งแข่งขันและทั้งช่วยกัน การวัดผลควรวัดผลหลายๆครั้งแล้วนำผลที่ได้มาประเมินตัดสินใจให้คะแนนขั้นสุดท้ายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จะทำให้ได้ค่าที่เป็นสื่อบอกความสามารถใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากกว่าการวัดผลเพียงครั้งเดียว

จะพบว่า การให้คะแนนในการวัดและประเมินผลมีส่วนสำคัญในการประเมินผล เพราะเป็นเครื่องมือให้เห็นถึงสัมฤทธิ์ผลของการเรียนการสอนว่า บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใดและการ

ตัดสินเพื่อกำหนดคะแนนแบ่งออกเป็น การตัดสินอิงกลุ่มหรือการตัดสินอิงเกณฑ์

ในการประเมินผลการปฏิบัติงานทางศิลปศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่ดีเพื่อให้การประเมินผลมีความยุติธรรมมากที่สุด ดังนั้นขั้นตอนในการสร้างแบบประเมินการปฏิบัติงานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่ง สวัสดิ์ ประทุมราช (2531) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างแบบประเมินผลการปฏิบัติงานไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์งานเพื่อกำหนดขอบข่ายของงาน
2. กำหนดคติและหัวข้อการปฏิบัติงาน
3. เขียนข้อกระทงที่แสดงพฤติกรรมตามหัวข้อที่กำหนด
4. พิจารณาความครอบคลุมและความเกี่ยวข้อง โดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา
5. การแก้ไข ปรับปรุง เป็นแบบประเมินผลขั้นสุดท้าย
6. การกำหนดคะแนนของแบบประเมิน
7. การหาอำนาจจำแนกรายข้อ
8. การหาค่าความเที่ยงของแบบประเมินผล
9. การหาค่าความเที่ยงของผู้ประเมิน
10. การหาความตรงของแบบประเมิน

การหาความตรงของแบบประเมินผล คือ การพิจารณาว่าแบบประเมินนั้นได้ทำหน้าที่ประเมินในเรื่องราวนั้นจริงเพียงใด สำหรับแบบประเมินผลการปฏิบัติงานอาจหาความเที่ยงตรงได้ 2 แบบ คือ

1. ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)
2. ความตรงตามเกณฑ์ (Criterion-Related Validity)

ความตรงแบบแรกเป็นการตรวจสอบว่า ในเรื่องราวที่จะประเมินนั้น มีรายละเอียดใดบ้างที่ถือว่าเป็นหลักหรือความสำคัญของเรื่องที่ถูกประเมินควรมีความรู้หรือมีคุณสมบัติเช่นนั้น ซึ่งในกรณีการสร้างแบบประเมินผลการปฏิบัติงานนี้ ขั้นตอนต่างๆที่ได้กระทำจนถึงขั้นที่ 5 ก็จัดว่าเป็นการหาความตรงตามเนื้อหาอยู่แล้ว ส่วนความตรงแบบที่สอง คือ ความตรงตามเกณฑ์ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ความตรงตามสภาพปัจจุบัน (Concurrent Validity) และความตรงเชิงทำนาย (Predictive Validity)

ในประเด็นเดียวกันนี้ อานาซ เลิศขันธ์ (2533) ได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ขบวนการประเมินผลมีองค์ประกอบอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลจากการวัด การตัดสินใจและผลสรุป ซึ่งในการตัดสินใจย่อมต้องใช้เกณฑ์(Criteria) มาเป็นหลักการ เกณฑ์ที่เป็นปรนัย(Objectivity) ย่อมทำให้ผลสรุปมีความเที่ยงตรง(Validity) ส่วนเกณฑ์ที่เป็นอัตนัย (Subjectivity) ย่อมทำให้ผลสรุปไม่มีความเที่ยงตรง(Invalid) เพราะเกณฑ์ที่เป็นอัตนัยเป็นเกณฑ์ที่ผู้ประเมินมักประเมินโดยใช้อารมณ์หรือเหตุผลเข้าข้างผู้ประเมิน และได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของเกณฑ์ที่เป็นปรนัยไว้ดังนี้

1. เป็นเกณฑ์ที่สามารถเปิดเผยได้ ให้รับรู้กันโดยทั่วไปทั้งผู้รับการประเมินและผู้ประเมิน
2. เป็นเกณฑ์ที่ให้ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย
3. เป็นเกณฑ์ที่ได้มาจากข้อมูล ที่มาจากเครื่องมือวัดซึ่งเป็นปรนัยเช่นเดียวกัน
4. มีความเที่ยงตรงและเชื่อมั่นได้
5. เกณฑ์ที่เป็นปรนัยย่อมก่อให้เกิดประโยชน์คือการพัฒนาของสังคม
6. ย่อมสอดคล้องกับผู้ประเมิน ในกรณีที่ผู้ประเมินทำด้วยเหตุผลของจริยธรรมและ

คุณธรรม

จากข้อมูลข้างต้นพบว่าขั้นตอนในการสร้างแบบประเมินผลการปฏิบัติงานควรประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์งานเพื่อกำหนดขอบข่ายของงาน
2. กำหนดมติและหัวข้อการปฏิบัติงาน
3. กำหนดรายการย่อยของหัวข้อหลักที่กำหนดไว้ในข้อที่ 2
4. พิจารณาความครอบคลุมและความเกี่ยวข้องโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา
5. ปรับปรุงแก้ไขเป็นแบบประเมินขั้นสุดท้าย
6. กำหนดคะแนนของแบบประเมิน

นอกจากนี้ขบวนการประเมินผลมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ข้อมูลจากการวัด การตัดสินใจและผลสรุป ซึ่งการตัดสินใจย่อมต้องใช้เกณฑ์มาเป็นหลักการ เกณฑ์ที่ดีควรเป็นเกณฑ์ที่สามารถเปิดเผยได้ ให้ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย เป็นเกณฑ์ที่ได้ข้อมูลจากการวัด มีความเที่ยงตรงและเชื่อมั่นได้และมีความสอดคล้องกับผู้ประเมินในกรณีที่ผู้ประเมินทำด้วยเหตุผลของจริยธรรมและคุณธรรม

เมื่อพิจารณาถึงกฎเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ตัดสิน หรือประเมินคุณค่าในผลงานศิลปะนั้น คลีเวอร์ (Cleaver, 1966) ได้ศึกษาปัญหาการตัดสินคุณค่าทางศิลปะ ซึ่งการตัดสินคุณค่าในงานศิลปะประกอบด้วย การตัดสินทั้งในส่วนที่มองเห็นและมองไม่เห็น บางครั้งสิ่งที่มองเห็นจะปรากฏเป็นวัตถุอย่างชัดเจน ในผลงานศิลปะไม่สามารถแยกออกเป็นส่วนๆได้ เช่น แยกโครงสร้าง หรือการเปลี่ยนแปลงของสี เพราะเป็นปฏิกริยาทางเคมี สิ่งที่เป็นไปได้ในการพิจารณา คือ พิจารณาถึงความชำนาญของผู้สร้างสรรคผลงาน ในการนำเอาความทรงจำมาสร้างให้ปรากฏ แต่ความซับซ้อนจะเกิดขึ้นในงานที่ไม่ปรากฏเป็นวัตถุ(ที่เห็นได้) และงานที่เป็นนามธรรม เราสามารถตัดสินด้วยการจำกัดขอบเขตของสิ่งที่นำมาแสดงและการกำหนดขอบเขตเรื่องราวเวลาและสถานที่ ศิลปะนอกจากจะเป็นความชำนาญของการถ่ายทอดความจริงและความรู้สึกแล้ว ความลึกซึ้งและขอบเขตของเรื่องราวในการแสดงออก และการก่อเกิดของอารมณ์ความรู้สึกเป็นสิ่งที่ศิลปินต้องสร้างขึ้นอีกด้วย เพื่อสร้างประสบการณ์ทางการมองเห็นให้ผู้ดู หลักการตัดสินคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ ซึ่งเป็นข้อตกลงในธรรมเนียมชาติของความงามพรรณนา ทศนคติในการตัดสินคุณค่าที่แตกต่างกันมากมาย ทศนคติเหล่านี้คาบเกี่ยวกันอยู่ 3 ส่วน คือ

1. ลัทธิวัตถุ (Objectivism) สมมติให้กฎเกณฑ์การตัดสินมีความสมบูรณ์ได้มาตรฐาน ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ อยู่เหนือกาลเวลาและสถานที่
2. ลัทธิจิตใจ (Subjectivism) พิจารณาการตัดสินงานศิลปะจากจิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งจะมีกฎเกณฑ์แตกต่างกันไป
3. ลัทธิความสัมพันธ์ (Relativism) การมองในแง่ที่ว่า วัตถุใดๆที่อยู่ในวัฒนธรรมจะมีมาตรฐานด้วย การตัดสินผลงานต้องตัดสินตามพื้นฐานทางวัฒนธรรมของผลงานนั้นๆมิใช่ตัดสินตามวัฒนธรรมของผู้ตัดสินเอง

นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษา ยังได้กล่าวเสริมถึงกฎเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ตัดสิน หรือประเมินคุณค่าในผลงานศิลปะโดยเฉพาะไว้ดังนี้ (ประเสริฐ ศิลรัตน, 2525)

1. กฎเกณฑ์เฉพาะบุคคล ได้แก่ คุณลักษณะที่ใช้จิตและความรู้สึกของตนเป็นเกณฑ์เข้ามาประเมิน ซึ่งผลที่ได้ก็จะแตกต่างกันออกไปสุดแต่ความรู้สึกของใครจะมีอย่างไรต่อผลงานชิ้นนั้นๆ
2. กฎเกณฑ์ทางศิลปะ ได้แก่ เรื่ององค์ประกอบและการจัดองค์ประกอบ ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลงานศิลปะ ในกรณีที่ต้องการลงความคิดเห็นของผู้ประเมินที่มีจำนวนมาก เช่น

การตัดสินผลงานตามหลักวิชาการ หรือการตัดสินผลงานประกวด เป็นต้น

นอกจากนี้ ชมรมศิลปกรรมแห่งประเทศไทย (2525) ยังได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณาตัดสินการประกวดผลงานศิลปะว่า ควรคำนึงถึงสภาพพื้นฐานความแตกต่าง ในด้านการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม โดยพิจารณาการแสดงออกต่อไปนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์
2. พัฒนาการทางศิลปะ
3. ลักษณะการแสดงออกทางรูปแบบ เนื้อหา และการสื่อความหมายที่เด่นชัด
4. สภาพแวดล้อมและโอกาส เทคนิค วิธีการแก้ไขปัญหา

ในการประเมินผลงานศิลปะโดยใช้กฎเกณฑ์ทางศิลปะเพื่อเป็นเครื่องประเมินผลนั้นควรคำนึงถึงองค์ประกอบศิลป์ เนื้อหาสาระ รูปแบบ เทคนิควิธีการ ฯลฯ ซึ่งนักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศิลปะได้กล่าวไว้ เช่น สงวน รอดบุญ (2524) ได้กล่าวถึงการประเมินผลงานศิลปะนั้นจะต้องพิจารณาถึงรูปแบบของศิลปะ เนื้อหาในงานศิลปะเทคนิคและวิธีการแสดงออกในงานนั้น และ เกษร ชิตะจาวี (ม.ป.ป.) ได้กล่าวไว้ว่า คุณค่าของงานศิลปะแบ่งออกเป็น 2 คุณค่า คือ คุณค่าทางเนื้อหาสาระ (Content Value) ศิลปินต้องการแสดงออกถึงเรื่องราวของงานที่ต้องการแสดงออก โดยถ่ายทอดความรู้สึกตามที่ได้พบเห็นออกมาทางผลงานที่คนทั่วๆไปดูแล้วเข้าใจ และคุณค่าทางรูปรูปทรง (Form Value) เป็นการแสดงออกแนวความคิดของศิลปินที่ถ่ายทอดออกมาเป็นนามธรรมที่แฝงในรูปทรงต่างๆ เช่น เส้น แสง สี เป็นต้น ศิลปินจะใช้ความคิดสร้างสรรค์สูงมาก นอกจากนี้ โชดก เก่งเขตรกิจ และ ผดุง อารีรัตน์ (2529) ได้กล่าวเสริมในรายละเอียดของเกณฑ์การประเมินผลงานศิลปะดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาสาระในงานศิลปะ เช่น แนวความคิดทางศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์ ประโยชน์แห่งความคิดทางศิลปะ
2. การแสดงออก เช่น การเลือกรูปแบบศิลปะ การเลือกเทคนิคที่เหมาะสม
3. กาละเทศะที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะ เช่น ความเหมาะสมระหว่างงานศิลปะกับเวลาที่สร้างงานศิลปะ ความเป็นต้นแบบ ความเป็นไปได้ของแนวศิลปะในอนาคต

นอกจากนี้ ไอส์เนอร์ (Eisner, 1972) ได้กล่าวถึง การประเมินผลงานศิลปะการประเมินจาก

1. ความชำนาญทางเทคนิค เช่น ความสามารถในการใช้และควบคุมอุปกรณ์
2. สุนทรียภาพและลักษณะการแสดงออก เช่น ความสามารถในการจัดรูปทรงในผลงาน การแสดงออกรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคและสุนทรียภาพที่ปรากฏ
3. ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ เช่น การประเมินระดับความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการที่ปรากฏ ความเฉลียวฉลาด ความแปลกใหม่และความรู้สึก

เบิร์ดส์เลย์ (Beardsley, 1958) ได้ระบุเกณฑ์มาตรฐานสากลของคนในการประเมินผลงานศิลปะ ไว้ดังนี้

1. เอกภาพ เป็นเกณฑ์ประเมินคุณค่ารวมๆ ด้านต่างๆ คือ
 - 1.1 การจัดภาพ
 - 1.2 ความเป็นตัวของตัวเอง
 - 1.3 ความสัมพันธ์ของวัสดุและเทคนิค
 - 1.4 เรื่องราว
2. ความละเอียดซับซ้อน เป็นเกณฑ์ประเมินเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้
 - 2.1 การเลือกใช้อุปกรณ์ประกอบที่มองเห็นได้หลากหลายไม่ซ้ำกันเกินไป
 - 2.2 จินตนาการที่ซับซ้อน
3. ความเข้มข้นของความรู้สึก เป็นเกณฑ์ประเมินปฏิกิริยาทางความรู้สึกที่ได้จากการ

พิจารณาผลงาน

- 3.1 ความมีชีวิตชีวา
- 3.2 ความกล้าแสดงออก
- 3.3 การกระตุ้นความสนใจ
- 3.4 มีแนวเรื่องอันเด่นชัด เช่น สนุกสนาน เจ็บ เป็นต้น

ในการคัดเลือกผู้ที่จะเข้ามาศึกษาในสาขาศิลปศึกษานั้น สถาบันการศึกษาต่างๆจะมีเกณฑ์ในการพิจารณาผู้สมัครสอบด้วยเช่นกัน ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาอาจคล้ายคลึงกับเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนการสอนทางศิลปศึกษา เช่น ความเข้าใจในศิลปะ ทักษะความชำนาญ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยแคมบริจ (University of Cambridge, 1992) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผู้สมัครสอบเข้าศึกษา ในสาขาศิลปะไว้ดังนี้

ขอบเขต	หลักเกณฑ์
บุคคล	1. มีความเฉพาะตัวและความคิดสร้างสรรค์ ในการพัฒนาความคิดและเรื่องราว 2. มีความอิสระในการคิดและการสร้างผลงาน ทักษะกับผลงาน
ทักษะ	3. มีความสามารถเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคนิควิธีการที่เหมาะสม 4. การเลือกและวิเคราะห์จากการสังเกตและความชำนาญเฉพาะบุคคล
สุนทรียภาพ	5. มีความรู้ความเข้าใจในการจัดวางองค์ประกอบ
ความเข้าใจใน ด้านความรู้และ การอธิบาย	6. สามารถแสดงความคิดตรงตามหัวข้อที่กำหนดให้ 7. สามารถอธิบายและแสดงพัฒนาการด้านการรับรู้ทางความรู้สึก ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์

จากตารางแสดงให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยแคมบริจ ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินผู้สมัครสอบเข้าศึกษาในสาขาวิชาศิลปะ โดยใช้เกณฑ์ในด้านความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาการและความอิสระในการสร้างงาน เทคนิควิธีการที่เหมาะสม ความชำนาญเฉพาะบุคคล การจัดวางองค์ประกอบ การแสดงความคิดตรงตามหัวข้อที่กำหนด สามารถอธิบายและแสดงพัฒนาการด้านการรับรู้ทางความรู้สึก ซึ่งสอดคล้องกับ เกณฑ์การประเมินผลการเรียนการสอนศิลปะศึกษาซึ่งกล่าวไว้ในงานวิจัยของ บรรลือ ขอรวมเดช (2533) ได้ทำการวิจัยสภาพและปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการประเมินผลใช้การวัดด้วยการตรวจผลงานที่มอบหมาย และเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาจากจินตนาการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสนใจเอาใจใส่และการตรงต่อเวลาในการทำงาน

อีกทั้ง สน สีมাত্রัง (2528) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินงานศิลปะไว้ดังนี้

1. พิจารณาความสามารถในทางศิลปะตามวุฒิภาวะ ไม่เน้นความเป็นเลิศในผลงานศิลปะและความสามารถพิเศษเฉพาะบุคคลเท่านั้น
2. พิจารณาถึงสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยให้ความสำคัญธรรมชาติธรรมในการใช้วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการแสดงออกที่แตกต่างกัน
3. พิจารณาถึงความรับผิดชอบ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย การรู้จักทำหน้าที่ร่วมกันและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อนร่วมงาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ มิทเลอร์ (Mittler, Gene A., 1986) ได้เสนอแนะวิธีการวิเคราะห์ผลงานศิลปะ โดยใช้ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบศิลป์ (Elements of Art) และหลักการทางศิลปะ (Principles of Art) เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลงานศิลปะ ดังนี้

		หลักการทางศิลปะ (PRINCIPLES OF ART)						
		ความสมดุล (BALANCE)	การเน้น การย้ำ (EMPHASIS)	ความกลม กลม (HARMONY)	ความหลากหลาย (VARIETY)	ความลง ลง (GRADATION)	การเคลื่อนไหว/ จังหวะ (MOVEMENT/ RHYTHM)	สัดส่วน (PROPORTION)
องค์ประกอบศิลป์ (ELEMENTS OF ART)	สี (COLOR) สีแท้ (HUE) สีที่ปรากฏเข้มชัด (INTENSITY) น้ำหนักของสี (VALUE)							
	น้ำหนัก (VALUE)							
	เส้น (LINE)							
	พื้นผิว (TEXTURE)							
	รูปร่าง/รูปทรง (SHAPE/FORM)							
	พื้นที่ว่าง (SPACE)							
		เอกภาพ (UNITY)						

ตาราง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบศิลป์และหลักการทางศิลปะของมิทเลอร์

เป็นสื่อความหมายของความเข้าใจ ความรู้สึกต่างๆได้จาก เส้น สี น้ำหนัก พื้นผิว ฯลฯ ดังเช่น ปรียา เกาทอง (2530) ได้กล่าวถึง ผลงานจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ นั้นจัดรวม อยู่ในกลุ่มทัศนศิลป์ ซึ่งจะใช้วิธีการสื่อความหมายด้วยการเห็นซึ่งผลของคุณค่า ความเข้าใจจะเกิดขึ้นได้จากการเห็นรูปทรง สี สัน ปริมาตร น้ำหนัก และพื้นผิว อีกทั้ง โชคก เก่งเชตรกิจ และ ผดุง อารีพันธ์ (2529) กล่าวว่า ความงามของศิลปะ คือ ความงามที่แสดงออกเกี่ยวกับเส้น สี แสง-เงา รูปร่าง การจัด การเน้น และความรู้สึก นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2515) ได้เสนอแนะในเรื่องของศิลปะว่า สิ่งที่เราจะมีอารมณ์ความรู้สึกสะท้อนใจร่วมได้เป็นอย่างดี ใน ผลงานของศิลปะก็คือ เส้น รูปลักษณะ รูปร่าง สีและพื้นผิว

ตามที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การประเมินผลงานทางด้านศิลปศึกษานั้น ควรคำนึงถึงหลักการประเมินผล เช่น เนื้อหาสาระในงานศิลปะ การแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ องค์ประกอบศิลป์ การประเมินความรู้ความเข้าใจ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ลักษณะนิสัยในการทำงานและผลงาน

การจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป เป็นการมุ่งส่งเสริมพัฒนาการความเจริญงอกงาม ทุกๆด้านให้แก่ผู้เรียน ศิลปศึกษาก็เช่นเดียวกันเป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญาไปพร้อมๆกันกับพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม ฉะนั้นในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา จึงต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาเป็นหลัก และเป้าหมายของการศึกษา หรือเป้าหมายของการเรียนการสอนก็คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปในทิศทางที่ปรารถนาซึ่งทิศทางดังกล่าวนั้นก็ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเรียนรู้ (พุทธิพิสัย) พฤติกรรมทางด้านความรู้สึก (จิตพิสัย) และพฤติกรรมทางด้านทักษะ (ทักษะพิสัย) ซึ่ง บลูม ได้จำแนกพฤติกรรมต่างๆไว้ดังต่อไปนี้ (สุลักษณ์ ศรีบุรี, ม.ป.ป.)

ลำดับขั้นการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's taxonomy)

1. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือ กลุ่มความรู้ เป็นความรู้เฉพาะ ความรู้เกี่ยวกับแนวทางวิธีการและหลักการ โดยมีขั้นตอนการเรียนรู้ คือ

- 1.1 ความรู้
- 1.2 ความเข้าใจ

1.3 การนำไปใช้(ประยุกต์) คือ การนำเอาความรู้ที่เป็นนามธรรมไปใช้แก้ปัญหา

1.4 การวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการแยกแยะองค์ประกอบส่วนย่อยและหาความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล

1.5 การสังเคราะห์ คือ ความสามารถในการรวมความรู้ส่วนย่อยอย่างมีระบบเป็นแนวทางนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปผสมผสานจัดระบบให้เกิดโครงสร้างใหม่ที่มีคุณภาพปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม

1.6 การประเมินค่า คือ ความสามารถพิจารณาตัดสินถึงคุณค่าของสิ่งต่างๆ ได้ โดยมีหลักเกณฑ์และมาตรฐาน

2. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านจิตพิสัย(Affective Domain) คือ กลุ่มของความรู้สึกความตั้งใจเรียน การตอบสนองและคุณค่าแก่การเรียนรู้ การสอนศิลปศึกษาเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้านความรู้สึก ทักษะคติ ลักษณะนิสัยใจคอ ส่งเสริมให้เป็นผู้มีรสนิยมที่ดี มีสุนทรียภาพ และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี

3. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) คือ การเปลี่ยนแปลงในรูปกิริยาโต้ตอบทางประสาทสัมผัสทั้งห้า การสื่อสารสมรรถภาพทางกายและการเคลื่อนไหวของร่างกาย การสอนศิลปศึกษา จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงทักษะการกระทำในด้านต่างๆ ของผู้เรียนในด้านการคิด พุศ ลมมือปฏิบัติทำงานด้วยตนเอง แก้ไขปัญหา สร้างสรรค์และมีความสามารถในการวิจารณ์อย่างมีเหตุผลยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พยายามหาหนทางแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง เป็นต้น

นอกจากนี้สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนทางด้านศิลปศึกษาได้จัดประชุม เชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลขึ้นเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการกำหนดเกณฑ์การประเมินผล สาขาศิลปศึกษา ดังได้กล่าวไว้ใน รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนวิชาต่างๆในสาขาศิลปศึกษา (ภาควิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527) ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องตรงกันเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนโดยมีหลักการวัดและประเมินผลการเรียน คือ

1. เน้นการพัฒนาปรับปรุงมากกว่าการตัดสินได้ตก

2. คำนึงถึงประสบการณ์และลักษณะผู้เรียน
 3. ระบบวัดผลที่ผสมผสานกับการสอน
 4. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอน
 5. ประเมินให้ครบทุกด้าน คือ ด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) ด้านจิตใจ (Affective Domain) และด้านทักษะปฏิบัติ (Psychomotor Domain)
 6. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน
 7. บอกแนวประเมินและแนวปฏิบัติ เพื่อบรรลุถึงผลสัมฤทธิ์สูงสุด
- อีกทั้งยังกล่าวถึง เกณฑ์การให้คะแนนในด้านความสามารถเชิงสร้างสรรค์ทางศิลปะว่า ลักษณะทั่วไปในการสอนวิชาศิลปะ ในหลักสูตรของวิชาเอกศิลปศึกษาสามารถเลือกแนวทางปฏิบัติได้ดังนี้

1. ใช้แนว Academic Evaluation มุ่งเน้นทางด้านความเข้าใจในเนื้อหา ด้านฝีมือและการทำงานตรงและทันเวลา

2. ใช้แนว Creative Evaluation มุ่งเน้นทางด้านความคิดการแสดงออกถึงแนวความคิดที่ชัดเจนและผลงานที่สอดคล้องกับแนวความคิด

แนวทางการประเมินผลทั้ง 2 แบบ ควรจะให้ความสำคัญที่สอดคล้องกับหลักทางศิลปศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวิธีการเชิงการศึกษา ดังนั้นการวัดผลในด้านการปฏิบัติงานจึงควรครอบคลุมถึงด้านต่างๆดังนี้

ก. กระบวนการ (Process) วัดผลในด้านกระบวนการทำงาน เช่น ความรู้ความเข้าใจ เนื้อหา การวางแผนการทำงาน การหาข้อมูล การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะฝีมือ และรูปแบบการเสนอผลงาน ตลอดจนความรับผิดชอบในระยะเวลาของการปฏิบัติงาน

ข. ผลงาน (Product) วัดผลในตัวงานศิลปะเพื่อพิจารณาในด้านคุณค่า ซึ่งอาจจะแสดงออกถึงคุณค่าในด้านต่างๆ เช่น

-คุณค่าในเชิงความคิด เป็นงานสร้างสรรค์ใหม่ ให้ผลแก่ผู้ดูสร้างความน่าสนใจหรือแสดงออกในเชิงมโนทัศน์ เช่น ความคิดรวบยอดทางศิลปะ (Conceptual Art)

-คุณค่าในรูปแบบที่แสดงออก เช่น แสดงออกในเชิงเรื่องราว (Content Value) ก่อให้เกิดความเข้าใจและความรู้สึกแสดงออกในด้านรูปทรง (Form Value) แสดงออกในแง่

โครงสร้าง (Structural Value)

-คุณค่าในทางความงาม(Aesthetic Value) ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนได้กำหนดไว้

สรุปได้ว่าเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลในวิชาศิลปะศึกษาค่าจนถึง พัฒนาการ ประสิทธิภาพและลักษณะของผู้เรียน ระบบการวัดผลที่ผสมผสานกับการสอนซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอน อีกทั้งการประเมินผลควรประเมินให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนั้นจึงควรประเมินให้ครบทุกด้าน คือ ด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) ด้านจิตใจ (Affective Domain) และด้านทักษะปฏิบัติ (Psychomotor Domain) นอกจากนี้เกณฑ์การให้คะแนนด้านความสามารถเชิงสร้างสรรค์ทางศิลปะมีแนวทางปฏิบัติ 2 แนวทาง คือ 1.แนว Academic Evaluation มุ่งเน้นความเข้าใจเนื้อหา ด้านทักษะฝีมือและกระบวนการปฏิบัติงาน 2.แนว Creative Evaluation มุ่งเน้นทางด้านความคิดการแสดงออก โดยทั้ง 2 แนวนี้สามารถวัดผลได้จากกระบวนการ (Process) และผลงาน (Product) ซึ่งผลงานจะพิจารณาถึงคุณค่าในเชิงความคิด คุณค่าในรูปแบบที่แสดงออก คุณค่าทางความงาม เป็นต้น

นอกจากนี้ ส.วาสนา ประवालพฤษ์ (2527) ได้กล่าวถึงแนวทางในการประเมินผลภาคปฏิบัติว่าสิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง คือ วิธีการ(Procedure) และผลงาน(Product) ซึ่งสอดคล้องกับ ไพศาล หวังพานิช (2526) และ กมล สูดประเสริฐ (2529) ที่ว่าในการประเมินผลภาคปฏิบัติควรให้คะแนน 2 ด้านคือ

1.วิธีปฏิบัติ (Procedure or Process) ได้แก่ วิธีดำเนินการทั้งหลายของการทำงาน เช่น การวางแผนการทำงาน การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดวิธีทำงาน การเสนอผลงาน ฯลฯ และประเมินจากพฤติกรรมของผู้เรียน เช่น ความตั้งใจ ความรับผิดชอบ ความร่วมมือ การพึ่งตนเอง เป็นต้น

2.ผลของการปฏิบัติ (Product or Output) ได้แก่ สิ่งที่ได้จากการปฏิบัติ ซึ่งควรพิจารณาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เช่น ความเรียบร้อย ความสวยงาม และความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

ในประเด็นเดียวกันนี้ สุนันท์ สลโกสุ่ม (2532) ได้เสนอแนวทางในการประเมินภาคปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวคิดข้างต้น ส่วนใหญ่จะประเมินจากการปฏิบัติตามกระบวนการและผลงาน

ทดสอบโดยวิธีการสร้างสถานการณ์จำลองและการกำหนดงานให้ ดังนั้นการพิจารณาจากการปฏิบัติงานต้องพิจารณาทั้งผลผลิตและวิธีการปฏิบัติ (Product and Procedure) ดังนี้คือ

1. การประเมินผลผลิต (Product) เป็นการประเมินแบบอัตนัยเพื่อให้ได้คะแนนที่เป็นปรนัยซึ่งมีหลักกว้างๆในการพิจารณาดังนี้คือ

- 1.1 คุณภาพที่ดีของผลผลิตประกอบด้วยคุณสมบัติอะไรบ้าง
- 1.2 คุณสมบัติแต่ละอย่างที่ดีนั้นเป็นอย่างไร
- 1.3 ผลผลิตที่ดีจะพิจารณาคุณค่าแต่ละด้านอย่างไร รวมทั้งคุณค่าทางวัตถุและทางด้านจิตใจว่า ต้องการนำหนักด้านใดเท่าใดเป็นอัตราส่วนอย่างไร

2. การประเมินวิธีการปฏิบัติ (Procedure) ต้องพิจารณาวิธีการ การกระทำตั้งแต่เริ่มต้นและดูว่าการกระทำแต่ละขั้นตอนประสบความสำเร็จแค่ไหน รวมไปถึงการพิจารณาด้านจิตใจด้วย โดยมีหลักการในการพิจารณา ดังนี้

- 2.1 ศึกษาขั้นตอน ลำดับขั้นวิธีการในการปฏิบัติงานที่จะประเมิน
- 2.2 ศึกษาประสิทธิภาพของการทำงานที่จะประเมินนั้นว่าหมายถึงอะไร มีสภาพดำเนินการอย่างไร

2.3 ประสิทธิภาพของการทำงานนั้นมีผลงานใดปรากฏบ้างในแต่ละขั้น ผลงานที่สำคัญคืออะไร

2.4 ผู้ประเมินต้องมีประสบการณ์ในการพิจารณาพฤติกรรมของผู้ถูกประเมินและสามารถแปลความหมายของพฤติกรรมที่แสดงออกได้

2.5 สามารถเปรียบเทียบผลจากการสังเกตในการปฏิบัติของผู้ถูกประเมินกับเกณฑ์มาตรฐานได้

ภัทรา นิคมานนท์ (2532) ได้เสนอหลักการให้คะแนนการประเมินผลการปฏิบัติงานไว้ 3 ด้าน คือ

1. ปริมาณของการปฏิบัติ คือ ความเหมาะสมของการใช้เวลาและปริมาณงาน
2. คุณภาพ คือ ความถูกต้อง ความเรียบร้อย คุณค่าของผลงาน
3. วิธีการปฏิบัติ คือ ทำตามขั้นตอนและใช้เครื่องมือได้ถูกวิธี

นอกจากนี้การประเมินวิธีการปฏิบัติและผลผลิตแล้ว พจน์ สะเพียรชัย (2517) ได้

กล่าวถึง การประเมินผลวิชาที่มีการปฏิบัติงานนั้น ควรมุ่งวัดถึงการนำความรู้ไปใช้จริงตลอดทั้ง มุ่งวัดถึงนิสัยในการวางแผน การทำงาน ความเป็นระเบียบ ความรับผิดชอบ ความอดุสาหะ เป็นต้น หรืออาจกล่าวว่าเป็นการวัดทางด้านกระบวนการในการทำงาน (Process) และผลงาน (Product) และเขียน ไชยศรี (2529) ได้เสนอแนวทาง ในการประเมินผลภาคปฏิบัติว่าควร ประเมินในด้านความรู้ความคิดในการปฏิบัติงาน และกระบวนการในการปฏิบัติงาน (Process) ซึ่งรวมถึงการเตรียมและลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเวลาที่ใช้ด้วยและการประเมินผล ยังขึ้นอยู่กับลักษณะของงานและความมุ่งหมายในการให้ปฏิบัติงานนั้นๆ ซึ่งจะต้องทำการประเมิน ให้ครอบคลุม

อุทุมพร จามรมาน (2535) ได้กล่าวถึงการจำแนกเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติ ไว้ดังนี้

1. การวัดกระบวนการกับผลผลิต
2. การวัดความรู้กับวัดผลงาน
3. การวัดทักษะในระหว่างปฏิบัติงานกับผลงาน

นักวิชาการทางการศึกษา ได้กล่าวถึง การวัดและประเมินผลการปฏิบัติว่าควรพิจารณา ตรวจวัดใน 3 ประการ คือ (บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ, 2535)

1. ความสามารถและทักษะในวิธีการปฏิบัติ (Procedure) ได้แก่ การวัดวิธีการ การวัดทักษะและการวัดเทคนิคในการปฏิบัติว่าทำได้ดีมีเทคนิคและมีทักษะในการปฏิบัติงาน เช่น วิธีการวาดภาพ เป็นต้น

2. ผลการปฏิบัติ (Product) ได้แก่ การวัดผลที่ได้จากการปฏิบัติที่ทำเสร็จแล้วโดย นำมาพิจารณาตรวจสอบและประเมินในด้านความเรียบร้อย ความสวยงามและความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

3. พฤติกรรมการปฏิบัติ (Typical Behaviors) ได้แก่ การวัดพฤติกรรมที่แสดง ออกต่อการปฏิบัติหรือการกระทำกิจกรรมนั้น เช่น ความตั้งใจ ความสนใจ เอาใจใส่ ความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและลักษณะนิสัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการ ทำงาน เป็นต้น

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้ว จรัญ คำยัง (ม.ป.ป.) ได้เสนอแนวความคิดและหลักการ ประเมินผลวิชาที่มีภาคปฏิบัติดังนี้

1. การประเมินความรู้พื้นฐาน (Knowledge) การปฏิบัติงานใดๆ ผู้ปฏิบัติควรมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัตินั้นๆ เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ซึ่งการวัดความรู้พื้นฐานนั้นมักจะเป็น การสอบถามหรือการสอบโดยวิธีแบบสอบถาม

2. การประเมินกระบวนการ (Process) ในการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานต้องวางแผนหรือกำหนดขั้นตอนในการทำงานให้ชัดเจนว่างานที่จะทำเริ่มต้นอย่างไร และสิ้นสุดลงอย่างไร บางครั้งในกระบวนการทำงานอาจมีกระบวนการย่อยแทรกอยู่ด้วย การวัดกระบวนการทำงานจึงควรวัดเป็นขั้นตอนตามที่ได้วางแผนไว้ โดยวิธีการสังเกตประกอบกับเครื่องมือประเมินผล ได้แก่ แบบบันทึกการปฏิบัติงานแบบสำรวจรายการหรือมาตราประมาณค่า

3. การประเมินผลงาน (Product) การปฏิบัติงานบางอย่างหลังจากทำงานถึงขั้นสุดท้ายแล้วจะเกิดผลงานตามมาด้วย จึงต้องมีการวัดและประเมินผลงานนั้น การประเมินผลงานถือว่าการประเมินทักษะ การปฏิบัติขั้นสุดท้าย และการประเมินผลงานนั้นผู้ประเมินควรวิเคราะห์ให้ได้ว่า ผลงานหรือผลผลิตนั้น มีองค์ประกอบใดบ้างที่จะต้องวัดและประเมิน ดังนั้นการวัดผลงานจะต้องใช้การสังเกตผลงานประกอบกับเครื่องมือ ได้แก่ มาตรประมาณค่าหรือมาตรจัดอันดับคุณภาพ

4. การประเมินคุณลักษณะในการทำงาน (Working Habit) ในการปฏิบัติงานสิ่งทีควรคำนึงถึงอีกประการหนึ่ง คือ คุณลักษณะที่ดีในการทำงาน เนื่องจากการเรียนการสอนในห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการ ซึ่งรวมถึงโรงฝึกงานและงานสนามต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นเมื่อมีการประเมินการปฏิบัติก็ควรนำคุณลักษณะดังกล่าวมาประเมินด้วย โดยให้ผู้ประเมินแต่ละคนเน้นในจุดที่ได้พัฒนาไว้แล้วมาประเมิน การประเมินด้านนี้ควรจะเป็นการสังเกต ประกอบเครื่องมือประเมินผล ได้แก่ แบบสำรวจรายการหรือมาตราประมาณค่า

จะพบว่านักวิชาการด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษาได้เสนอแนวคิดในการประเมินผลวิชาที่มีการปฏิบัติงานอย่างกว้างๆ คือควรคำนึงถึงวิธีการปฏิบัติและผลผลิต นอกจากนี้ยังมีบางท่านที่ให้รายละเอียดเพิ่มเติมทางด้านการประเมินผลวิชาชีพปฏิบัติ เพื่อให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนวิชาชีพปฏิบัติ เช่น ประเมินในด้านความรู้ความคิดในการปฏิบัติงาน กระบวนการในการปฏิบัติงาน ซึ่งรวมถึงการเตรียมและลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติ รวมทั้งเวลาที่ใช้ด้วย ความสามารถและทักษะในวิชาชีพปฏิบัติ ผลการปฏิบัติ พฤติกรรมการ

ปฏิบัติ เป็นต้น อาจสรุปได้ว่าแนวทางในการประเมินผลการเรียนวิชาปฏิบัติที่นักวิชาการทางการวัดและประเมินผลมีความเห็นสอดคล้องตรงกันว่า ควรพิจารณาด้านความรู้ความเข้าใจ กระบวนการปฏิบัติงาน ลักษณะนิสัยในการทำงานและผลงาน

จากข้อมูลดังกล่าวมาแล้วทั้งหมดอาจสรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันการประเมินผลการเรียนทางศิลปะ โดยเฉพาะศิลปะปฏิบัติ ผู้สอนค่อนข้างจะมีเกณฑ์การประเมินผลที่ยึดตัวบุคคลเป็นหลัก และคำนึงถึงตัวผลงานมากกว่าที่ประเมินโดยผู้ใช้ระบบการประเมินผลที่ถูกต้องตามหลักของการประเมิน ซึ่งต้องประเมินจากผลการเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอน ความรู้ของผู้เรียน ความพร้อมของผู้เรียน วิธีการทำงานของผู้เรียนและตัวคุณภาพของผลงาน ดังนั้นหากผู้สอนสามารถศึกษาและกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนทางศิลปะที่เป็นรูปธรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งครอบคลุมในเรื่องการประเมินความรู้ความเข้าใจ กระบวนการปฏิบัติงาน ลักษณะนิสัยในการทำงานและผลงาน (เจริญ คำยัง, ม.ป.ป.) ก็จะทำให้ทราบผลการเรียนที่เห็นภาพรวมของศักยภาพและประสิทธิภาพของผู้เรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ จุดบกพร่องต่างๆในแต่ละด้านที่ทราบจากการวัดและประเมินผลที่เป็นระบบนี้สามารถสะท้อนกลับ เพื่อการพัฒนาในเรื่องการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนแขนงวิชาทัศนศิลป์ หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครูหรือระดับเดียวกัน ยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง แต่อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ งานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพหรือปัญหาในการประเมินผลวิชาศิลปศึกษาหรือศิลปะภาคปฏิบัติ งานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพหรือปัญหาในการวัดและประเมินผลการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาการประเมินผลทางศิลปศึกษา และแขนงวิชาทัศนศิลป์ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

มาลีสา กองสุข (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูศิลปะในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูศิลปะในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในด้านการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผลการสร้างแบบทดสอบ วิธีการประเมินผล การตัดสินผลการเรียน การส่งเสริมและสนับสนุนครูศิลปะในเรื่องการประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษา โดยบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มประชากร คือครูศิลปะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนรัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 110 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ครูศิลปะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 อยู่ในระดับเห็นด้วยในทุกๆ ด้านดังต่อไปนี้ คือ การปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผล การสร้างแบบทดสอบ วิธีการประเมินผล การตัดสินผลการเรียน การส่งเสริมและสนับสนุนครูศิลปะในเรื่องการประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษา โดยบุคคลและหน่วยงาน นอกจากนี้ยังให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำคู่มือการประเมินผลให้แก่ครูศิลปะอย่างทั่วถึง ครูศิลปะควรเน้นวิธีการประเมินผลภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี และครูศิลปะไม่ควรตัดสินให้ผลการเรียน "0" หรือตก ในกรณีที่นักเรียนมีความตั้งใจปฏิบัติงานพอสมควร

สุนทร บำเรอราช (2518) ได้ทำการวิจัย เรื่องความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับระบบการวัดและประเมินผลการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจว่า ระบบและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษาถูกนำมาใช้ และเป็นที่ยอมรับของอาจารย์ นักศึกษามากน้อยเพียงใด เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา และเปรียบเทียบการนำเสนอเกณฑ์การวัดและประเมินผลไปใช้ในวิทยาลัย และการยอมรับเกณฑ์นั้นสอดคล้องกันหรือไม่ กลุ่มประชากรที่ใช้เป็นอาจารย์ 294 คน นักศึกษา 372 คน จากวิทยาลัยครูในภาคกลางจำนวน 8 แห่ง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์และนักศึกษายอมรับในเกณฑ์เกี่ยวกับการวัดผลการศึกษา แต่ระบบการวัดผลการศึกษามีการปฏิบัติในวิทยาลัยครูระดับปานกลาง ทางด้านความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับ การวัดผลและการประเมินผลการศึกษาไม่

แตกต่างกัน ส่วนการนำหลักเกณฑ์ไปปฏิบัติกับความเห็นชอบในหลักเกณฑ์ไม่ขัดแย้ง ยกเว้นในเรื่องการใช้ประโยชน์จากการวัดผลและวิธีการวัดผล นอกจากนี้ยังพบว่าระบบการวัดผลแบบอิงเกณฑ์เป็นที่ยอมรับของอาจารย์และนักศึกษา

บรรลือ ขอรวมเดช (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ ในด้านการวางแผนการสอน สื่อการสอน การดำเนินการสอน วิธีการสอน การประเมินผลและเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผล นอกจากนี้ยังศึกษาถึงปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติที่เนื่องมาจากผู้เรียน ผู้สอน การบริหารหลักสูตร สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยอาจารย์สอนวิชาศิลปะภาคปฏิบัติ สาขาทัศนศิลป์ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร รวม 10 แห่ง จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ แบบประเมินค่า และแบบปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ โดยส่วนร่วมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับบ่อสถครั้ง เมื่อจำแนกเฉพาะด้านพบว่า การปฏิบัติด้านเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมีการปฏิบัติบ่อสถครั้งซึ่งได้แก่ จินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความขยันเอาใจใส่และการตรงต่อเวลาในการส่งงาน มีการปฏิบัติเป็นประจำ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีการปฏิบัติเป็นประจำมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การให้คำแนะนำติชม แก่ไข และการวัดผลด้วยการตรวจผลงานที่มอบหมาย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การใช้เครื่องฉายภาพพยนตร์ ด้านปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติโดยส่วนรวมพบว่า มีปัญหาปานกลางเมื่อจำแนกเฉพาะด้านพบว่า ข้อปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัญหาที่เนื่องมาจากสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ซึ่งเป็นปัญหามาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ห้องเรียนศิลปะภาคปฏิบัติไม่เพียงพอกับความต้องการและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแสดงว่าไม่ค่อยเป็นปัญหา คือ ผู้สอนไม่ได้สอนวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นประจำ

อัสวิน ศิลปเมฆากุล (2531) ได้ทำการวิจัย เรื่องการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถสร้างสรรค์ศิลปะด้านจิตรกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถสร้างสรรค์ศิลปะด้านจิตรกรรม ในระดับอุดมศึกษา แบบทดสอบชุดนี้ได้คิดแปลงและได้นำแนวคิดจาก

รศ.ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ อาจารย์ภาควิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เกณฑ์การให้คะแนนใช้แนวคิดของทอร์แรนซ์ กลุ่มประชากรคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2531 ภาคเรียนที่หนึ่ง นักศึกษาวิชาเอกศิลปะ ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 19 คน นักศึกษาวิชาเอกจิตรกรรม ภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 21 คน และนักศึกษาวิชาเอกจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 43 คน และได้วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับและเป็นรายข้อ นอกจากนี้ยังได้หาค่าความเที่ยงตรง โดยใช้คะแนนจากการวัดจิตรกรรมสร้างสรรค์เป็นเกณฑ์ ผลของการวิจัยพบว่าแบบทดสอบวัดความสามารถสร้างสรรค์ศิลปะด้านจิตรกรรม มีสามฉบับ คือ วัดความสามารถในด้านการเพิ่ม ความสามารถในการลด และความสามารถในด้านการสกัด แต่ละฉบับได้สร้างเกณฑ์ปกติไว้สำหรับใช้เปรียบเทียบเมื่อต้องการใช้ข้อสอบนี้ในโอกาสต่อไป

ฉบับที่ ๗ นคร (2532) ได้ทำการวิจัย เรื่ององค์ประกอบบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถทางจิตรกรรม ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านความสามารถ เฉพาะด้านศิลปะด้านใดบ้างที่สัมพันธ์ และวัดสิ่งทีว่ร่วมกับความสามารถทางจิตรกรรม ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง กลุ่มประชากรเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 2 สาขาจิตรกรรม ปีการศึกษา 2531 ของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล) วิทยาเขตเพาะช่างที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 85 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบวัดความสามารถเฉพาะทางศิลปะ ด้านจินตนาการเชิงสร้างสรรค์ ด้านทักษะการใช้มือ ด้านการตัดสินใจ สุนทรีย์ะด้านการจัดองค์ประกอบ ด้านการวิเคราะห์ภาพ ด้านมิติและด้านการรับรู้ ผลการวิจัยพบว่าความสามารถ เฉพาะทางศิลปะทั้ง 7 ด้าน สัมพันธ์กับความสามารถทางจิตรกรรมไทย ทั้งเกรดเฉลี่ยรวมและเกรดเฉลี่ย วิชาที่พออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ขณะเดียวกันก็สัมพันธ์กับความสามารถทางจิตรกรรมสากลทั้งเกรดเฉลี่ยรวมและเกรดเฉลี่ยวิชาชั้นที่ระดับ .05 ความสามารถเฉพาะทางศิลปะ ซึ่งวัดสิ่งทีว่ร่วมกับความสามารถทางจิตรกรรมไทย ได้แก่ ความสามารถเฉพาะทางศิลปะด้านมิติและด้านทักษะการใช้มือ โดยวัดสิ่งทีว่ร่วมกับเกรดเฉลี่ยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ขณะเดียวกันความสามารถเฉพาะด้านทักษะ

การใช้มีอิทธิพลที่ร่วมกับเกรดเฉลี่ยวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 ด้วย ส่วนความสามารถเฉพาะทางศิลปะที่วัดร่วมกับความสามารถทางจิตกรรมศาสตร์นั้น พบว่ามีความสามารถเฉพาะทางศิลปะด้านมิติ ด้านจินตนาการเชิงสร้างสรรค์และด้านการจัดองค์ประกอบสิ่งที่ยอมรับร่วมกับเกรดเฉลี่ยวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .05 และ .06 ตามลำดับ โดยความสามารถเฉพาะทางศิลปะด้านการจัดองค์ประกอบ วัดสิ่งที่ยอมรับร่วมกับเกรดเฉลี่ยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้วย

บรรลือ กุลโชติ (2533) ได้ทำการวิจัย เรื่องเกณฑ์การตัดสินการประกวดศิลปะนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและนำเสนอเกณฑ์การตัดสินการประกวดศิลปะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ใช้วิธีวิจัย EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นกลุ่มประชากร จำนวน 14 ท่าน แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินการประกวด โดยการให้สัมภาษณ์หนึ่งรอบและตอบแบบสอบถามสองรอบ ผลการวิจัยพบว่าเกณฑ์การตัดสินการประกวดศิลปะควรประกอบด้วย 1. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2. ความสามารถด้านการแสดงออก 3. ความสามารถด้านทักษะ 4. ความถูกต้องตามกติกาโดยคำนึงถึงพัฒนาการ การแสดงออกทางศิลปะตามวุฒิภาวะของเด็ก และจุดประสงค์ของการจัดประกวด

สุวิจนา เล็กสมบูรณ์ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างเกณฑ์ประเมินงานวัดผลการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเกณฑ์ประเมินงานวัดผลการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ครอบคลุมงาน 4 ด้าน ได้แก่ งานทะเบียนและงานการวัดผล งานการนิเทศการวัดและประเมินผลการศึกษา งานการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาคุณภาพข้อสอบและคลังข้อสอบ งานการวิเคราะห์ การวิจัยและงานสถิติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา วิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนแรกเป็นการสร้างเกณฑ์การประเมินงานวัดผลการศึกษา แล้วตรวจสอบคุณภาพข้อกระทงที่จะใช้เป็นเกณฑ์ ตอนที่สองศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้ใช้ซึ่งเป็นกลุ่มประชากร ได้แก่ หัวหน้างานทะเบียนวัดผลของโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ในแง่ความเป็นไปได้ในการใช้เกณฑ์ ตอนที่สาม เป็นการทดลองใช้เกณฑ์ เพื่อตรวจสอบความตรงตามสภาพการปฏิบัติงานในโรงเรียน ผลการวิจัยได้ใช้เกณฑ์การประเมินผลงาน วัดผลการศึกษาที่มีความสำคัญตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติตามความคิดเห็นของโรงเรียนเมื่อนำเกณฑ์มาทดลองใช้ ปรากฏว่าเกณฑ์ที่สร้าง

สามารถวัดได้ตรงตามสภาพการปฏิบัติในโรงเรียน ข้อกระทงที่ใช้เป็นเกณฑ์ประเมินที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ เกณฑ์เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากร การมีเอกสารการวัดและประเมินผลการเรียน มีวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์อย่างเพียงพอ การสนับสนุนของผู้บริหาร การจัดบุคลากรในการปฏิบัติงาน การวางแผนการปฏิบัติงาน การดำเนินการเกี่ยวกับหลักฐาน เอกสารการวัดและประเมินผล การปฏิบัติงานของครู อาจารย์ และมีผลการปฏิบัติงานดีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

อุทุมพร จามรมาน (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวัดและประเมินผลการเรียน ในคณะครุศาสตร์ : วิจัยนำร่อง มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษาลักษณะการแจกแจงอันดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรของบัณฑิต มหาบัณฑิต และคหุฎิบัณฑิตของคณะครุศาสตร์ ในช่วง พ.ศ. 2520-2528 ซึ่งผลการศึกษานี้จะได้นำมาซึ่งการวิจัยที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการวัดและประเมินผลการเรียนของคณะครุศาสตร์ การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับอันดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร (G.P.A) ของบัณฑิตมหาบัณฑิต และคหุฎิบัณฑิตซึ่งเป็นกลุ่มประชากร จากหน่วยทะเบียนของคณะครุศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย และสำนักทะเบียนและประมวลผลกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำมาแจกแจงความถี่ตามช่วงอันดับคะแนนเฉลี่ยสะสม คำนวณค่าสถิติ คือ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ และความโค้งแบนของการแจกแจง ผลของการวิจัยพบว่าโดยส่วนรวม การประเมินผลการเรียนทุกระดับในช่วง พ.ศ. 2520-2528 มีลักษณะการแจกแจงที่ไม่เบ้ แต่ระดับบัณฑิตมีความโค้งสูงกว่าระดับอื่น ค่ามัชฌิมเลขคณิตในระดับมหาบัณฑิตมีค่า 2.81 ระดับมหาบัณฑิต 3.52 และระดับบัณฑิต 3.73 และค่าการกระจายไม่สูงมาก จากค่าสถิติพบว่าในระดับปริญญาตรี มีการให้คะแนนที่กว้างกว่าในระดับอื่น สำหรับระดับมหาบัณฑิต เมื่อแจกแจงอันดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร ในระดับปริญญาตรีตามปีการศึกษา ภาควิชา สาขาวิชา และวิชาเอก สรุปได้ว่าปีการศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปีการศึกษา 2527 ปีที่มีการแจกแจงความเบ้คือปี 2525 โดยมีความเบ้ไปทางคะแนนมากและ ปีที่มีการแจกแจงคะแนนโค้งมากคือ ปี 2525 เช่นกัน ภาควิชาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วิทยาลัยการศึกษา ภาควิชาที่มีการแจกแจงความเบ้และความโค้งมากที่สุด คือ ภาควิชาสารัตถศึกษา สาขาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน สาขาที่มีความเบ้และโค้งมาก คือ สาขาเฉพาะ (ธุรกิจและดนตรี) วิชาเอกมี 4 แบบคือ เอกเดี่ยว เอก-โท เอกคู่ และสายเดี่ยว วิชา

เอกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เอกเดี่ยว โดยมีร้อยละ 19 ได้คะแนนระหว่าง 3.26-4.00 วิชา
เอกที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สายเดี่ยว โดยมีร้อยละ 52 ได้คะแนนระหว่าง 2.00-2.75

งานวิจัยต่างประเทศ

แม็คเจอร์เกอร์ (Macgregor, 1977) ได้ศึกษาเรื่อง การวิจารณ์ ความสามารถ และศิลปศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมความสามารถทางศิลปะ 7 ด้าน และเกี่ยวข้องกับ การวิจารณ์ 2 เรื่อง เช่น พื้นฐานความสามารถของครูศิลปศึกษาและความสามารถในการ วิจารณ์ ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบส่วนที่เหลืออีก 6 ด้าน ด้านที่ 1 เป็นปัญหาหลักสูตร อาเชอะ ดี เอฟแลนด์ ใช้เกณฑ์ความสามารถพื้นฐาน เป็นเกณฑ์ในการสอนและเป็นสิ่งที่ยาก จะอธิบายความเชื่อถือได้ ในความแตกต่างของรูปแบบการสอนและพื้นฐานความสามารถ ซาลี จี ไวเคอร์ อ้างถึง เกณฑ์ของความสามารถที่เขาสอนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและ ผู้เรียน เป็นความคิดเห็นในสองระดับของความสามารถที่ปรากฏ ในเรื่องที่สามารถ และห้องปฏิบัติการ กลุ่มประชากร คือ ผลเมืองรัฐตันแคน ที่มีความสามารถ สติปัญญา ทักษะ และความรู้ที่คล้ายคลึงกัน บางความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในงานศิลปะและศิลปศึกษา โรเบิร์ต อาร์โนลด์ ได้เขียนเกี่ยวกับความสามารถมากขึ้น โดยความสามารถน้อยเริ่มจากการ สังเกตและการทดสอบ ส่วนความสามารถมาก เป็นสิ่งที่ไม่สามารถทดสอบได้ เพราะจะมีความ ต่างกันในเรื่องของคุณค่าเช่นเดียวกับ เคนเนท มาแรนส์ กล่าวถึง ความคิดที่อิสระยึด ถือความสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดีที่สุด และไม่สามารถเอาส่วนนี้ออกไปได้ ในเรื่องสุดท้าย คือ ความสามารถตามตรรกศาสตร์เป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนศิลปะ โรส เอ นอร์วีส์ ให้ทัศนะเกี่ยวกับการกำหนดพื้นฐานความสามารถของครูศิลปศึกษา ความคิดเห็นในการวิจารณ์ ของอาจารย์ 5 ท่าน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับข้อความรู้ คำอธิบายประกอบ บรรณานุกรม ที่ ใช้อ้างอิง อยู่ในระหว่างปี 1950 ถึง 1967

อโกลา (Akola, 1982) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโปรแกรมศิลปะและช่าง ฝีมือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 และ 5 ของวิทยาลัยครูใน 10 รัฐของประเทศไนจีเรีย วัตถุประสงค์ ของการศึกษา การประเมินความสามารถเบื้องต้นทั่วไปของการศึกษา สาขาศิลปะและช่างฝีมือ หลักสูตรครุศาสตร์ วิทยาลัยครูใน 10 รัฐของประเทศไนจีเรีย ซึ่งมีกระบวนการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร คำราที่เก็วข้องกับการประเมินของหลักสูตร 2. วิเคราะห์เหตุผลของวัตถุประสงค์ของเนื้อหาด้วยทฤษฎีที่เชื่อถือได้ 3. การกำหนดเรื่องราวเนื้อหาให้สอดคล้องกับเหตุผล 4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดวัตถุประสงค์และความเป็นไปได้ของการบรรลุตามวัตถุประสงค์ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ประชากร คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 และ 5 และครูศิลปศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาเห็นด้วยมากที่สุด ในเรื่องการแสดงออกตรงกับการประเมินผล และสิ่งที่เห็นด้วยน้อยเป็นข้อตรงข้ามกับข้อปัญหา มีสเกลตั้งแต่ 108.17 ถึง 127.79 ซึ่งต่างจากสเกลสูงสุด คือ 150 นอกจากนี้นักศึกษาให้ความสำคัญต่อการเลือกเรียนสาขาศิลปะและช่างฝีมือ เพราะศิลปะง่ายต่อการเรียน มีความสำคัญต่อการศึกษาเป็นทักษะในการเตรียมการสอน อีกทั้งยังเป็นที่น่าสนใจในปัจจุบัน ส่วนครูศิลปศึกษาได้เสนอแนะถึงการเปรียบเทียบและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการและการประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญ

ลู่ (Liu, 1990) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพรรณาวิเคราะห์และหาค่าของเกณฑ์การเลือกสื่อในศิลปศึกษาด้วยการสนับสนุนของการทดสอบ โครงสร้างและใช้ในโรงเรียนในไต้หวัน R.O.C และสหรัฐอเมริกา การวิจัยครั้งนี้ศึกษา 3 เรื่อง คือ

1. อธิบายลักษณะพิเศษในการเลือกเกณฑ์ในการประเมินการวิจารณ์สุนทรียศาสตร์ ความรู้เกี่ยวกับศิลปะ การสร้างผลงาน
2. วิเคราะห์และหาคณะสมบัติและขอบเขตของแต่ละเกณฑ์ตามเหตุผล ตามจิตวิทยา และเปรียบเทียบหลักฐานที่ได้มาจากการตั้งสมมติฐาน ซึ่งอธิบายธรรมชาติของการทดสอบศิลปะ
3. ใช้สนับสนุนสำหรับโครงสร้างที่เหมาะสม และใช้ทดสอบศิลปะในทิศทางการศึกษา ระหว่างไต้หวันและสหรัฐอเมริกา

โครงสร้างของการพิจารณาแบบ ตามความต้องการศึกษานี้ รูปแบบที่ใช้แบ่งเป็นประเภทตามจุดประสงค์ เนื้อหา และโครงสร้าง การบริหาร ความหมาย เกณฑ์มาตรฐาน เหตุผล ความเชื่อถือได้ คณะสมบัติและขอบเขต การเลือกสื่อสำหรับพิจารณาพื้นฐาน 3 หลัก ที่อยู่ในประเด็นที่จะค้นหาได้และสมบูรณ์ การเลือกผลใน 8 เกณฑ์ ในสื่อท่ามกลางสื่อ เกี่ยวกับการวิจารณ์สุนทรียภาพก็คือ Maitland Graves Design การทดสอบวิจารณ์ The Meier Art Tests 1. การวิจารณ์ศิลปะและ The Meier Art Tests 2. กฎของสุนทรียภาพ 3. สื่อเกณฑ์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะ คือ The Knauber Art Vocabulary Test และ

The Eisner Art เป็นความรู้ที่เก็บสะสมไว้และพจนานุกรมศิลปะ เครื่องมือทั้ง 2 เป็นเกณฑ์ ผลงานของศิลปิน คือ The Knauber Art Ability Test และ The Horn Art Aptitude ตามรายการ พื้นฐานของการค้นพบ The Critiques ของ 8 การทดสอบความคืบหน้าของการพิจารณาสามารถแยกได้เป็นเกณฑ์ ในการวิจารณ์สุนทรียศาสตร์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะ และผลงานศิลปะความคิดเห็นของสมมติฐาน ฉะนั้นการค้นพบและการพรรณนา อธิบายสามารถทำได้ตามความเหมาะสมของโครงสร้างและใช้ทดสอบในโรงเรียนทั้ง 2 ประเทศ

ลีแลนด์ (Leland, 1991) ได้ทำการศึกษา เรื่องเกณฑ์การประเมินคุณค่าของแสงในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม การจัดองค์ประกอบการออกแบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าของแสง และผลกระทบที่มีต่องานจิตรกรรม คุณค่าแสงมีความสำคัญสำหรับศิลปิน ที่จะเข้าใจถึงคุณค่าของแสงสว่างที่สุด ปานกลางและมีด ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญเท่าเทียมกับสีและการจัดองค์ประกอบในงานจิตรกรรม และเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นสำหรับศิลปินทุกคนที่จะต้องมีความเข้าใจก่อนที่จะสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยเลือกจำลองภาพจิตรกรรมที่เป็นภาพคนเหมือน ภาพหุ่นนิ่งและภาพนามธรรม ที่อยู่ในสมัยก่อนเรอเนาซง ถึงปี ค.ศ. 1969 จำนวน 30 ภาพ เพื่อใช้เป็นแบบทดลอง สิ่งสำคัญในการเลือกจะต้องปราศจากอิทธิพลของคุณค่าอื่นๆ ซึ่งในช่วงระหว่างระยะเวลาก่อนสมัยศตวรรษ ศิลปินจะให้ความสำคัญในรายละเอียดของคุณค่ามากกว่าเรื่องราวขณะที่ศิลปินอื่นๆ ให้ความสำคัญต่อคุณค่าของประเพณี ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยจำลองภาพจิตรกรรม จำนวน 30 ภาพ และใช้เกณฑ์ของคุณค่าของแสง 3 ระดับ คือ แสงสว่างที่สุด ปานกลางและมีด เป็นเครื่องวัดโดยใช้วิธีวัดปริมาณของพื้นที่ภายในภาพ ผลการวิจัยพบว่างานจิตรกรรมยังคงความงาม โดยไม่ต้องคำนึงถึงการสังเกตว่าสิ่งใดคือค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด หลักของสัดส่วนของคุณค่าที่มีอิทธิพลต่อผู้วิจัย ในการสร้างสรรค์ของผลงานจิตรกรรม จำนวน 12 ภาพ และสิ่งที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นที่อธิบายถึงหลักฐานอ้างอิงได้

จากงานวิจัยดังกล่าว สามารถชี้ให้เห็นถึงสภาพหรือปัญหาการเรียนการสอน การประเมินผลทางด้านศิลปะและศิลปศึกษา ในทิศทางที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลให้ผู้วิจัยได้ข้อความรู้ที่จะนำมาเป็นข้อมูล ในการทำวิจัยครั้งนี้ด้าน ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนแขนงวิชาทัศนศิลป์ หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครู